

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE
Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate

General de brigadă (r) dr. Gheorghe VĂDUVA

**TERORISMUL CONTEMPORAN – FACTOR DE RISC LA
ADRESA SECURITĂȚII ȘI APĂRĂRII NAȚIONALE, ÎN
CONDIȚIILE STATUTULUI ROMÂNIEI DE MEMBRU NATO**

EDITURA UNIVERSITĂȚII NAȚIONALE DE APĂRARE
București, 2005

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
VĂDUVA, GHEORGHE

**Terorismul contemporan – factor de risc la adresa
securității și apărării naționale, în condițiile
statutului României de membru NATO/ gl. de brig.
(r.)**

Gheorghe Văduva. - București : Editura Universității
Naționale de Apărare, 2005-

Bibliogr.

ISBN 973-663-166-4

343.326 (100)

© Toate drepturile rezervate Universității Naționale de Apărare

- Lucrarea a fost discutată în ședința Consiliului Științific al
CSSAS

ISBN 973-663-166-4

CUPRINS

Argument	5
Capitolul 1 Pericole și amenințări teroriste la început de secol.....	7
1.1. Noi vulnerabilități ale populațiilor, valorilor, statelor, instituțiilor, organizațiilor și organismelor naționale și internaționale	7
1.1.1. Vulnerabilități de sistem.....	7
1.1.2. Vulnerabilități de proces.....	9
1.1.3. Vulnerabilități de disfuncții.....	10
1.2. Dinamica pericolelor și amenințărilor	11
1.2.1. Surse de generare.....	15
1.2.2. Proliferarea și întreținerea surselor de instabilitate, pericole și amenințări.....	16
1.3. Riscuri posibile, riscuri asumate	21
1.3.1. Dinamica riscurilor.....	21
1.3.2. Asumarea riscurilor	22
Capitolul 2 Structura și dinamica terorismului în zonele de interes pentru NATO și în zonele de interes ale României	23
2.1. General și specific în dinamica terorismului contemporan	24
2.2. Terorismul de sistem și terorismul de rețea.....	25
2.4. Terorismul de falie	30
Capitolul 3 Specificul atacurilor, contraatacurilor și reacțiilor de tip terorist în zonele de interese ale NATO și ale României.....	32
3.1. Acțiuni teroriste în sistem și în rețea	32
3.2. Acțiuni teroriste în mozaic	34
3.3. Evaluarea terorismului	34
Capitolul 4 Strategii de combatere a terorismului.....	37
4.1. Politici și strategii directe și indirecte.....	37
4.2. Operații împotriva terorismului.....	39

Capitolul 5 Rolul României, ca membru NATO, în combaterea terorismului.....	42
5.1. Rolul și locul României în cadrul coaliției împotriva terorismului	43
5.2. Rolul și locul instituției militare în combaterea terorismului	45
Concluzii și propuneri	46

ARGUMENT

Terorismul este o amenințare foarte gravă. Gravitatea ei constă în abilitatea rețelelor și organizațiilor teroriste de a surprinde, prin dificultatea evaluării terorismului, prin valul de incertitudini și de angoase care însoțesc acest fenomen, greu de înțeles și de explicat. Oricât de importante și de acute ar fi problemele care generează nedreptăți și nemulțumiri, ele nu explică fenomenul terorist.

Terorismul nu este, așa cum se încearcă uneori să se justifice, o reacție a celui slab împotriva celui puternic, ci o acțiune premeditată, punitivă și răzbunătoare, inumană, criminală – adesea sinucigașă și totdeauna feroce –, care are ca obiectiv să distrugă, să ucidă cu cruzime și să înspăimânte. Terorismul nu se justifică și nu se poate justifica în nici un fel, întrucât el nu se prezintă nici ca o modalitate de deblocare a unei situații strategice – așa cum se prezintă, în general, războiul –, nici ca o simplă reacție de răzbunare împotriva unui dușman pe care nu-l poți lovi altfel, ci ca o agresiune intempestivă și criminală împotriva ființei umane, a civilizației și sistemelor de valori.

Dintotdeauna, acesta a fost rolul principal al terorismului și, probabil, totdeauna tot acesta va fi. Fenomenul terorist este și un rezultat al adâncirii faliiilor strategice dintre civilizația democratică și civilizațiile non-democratice, dintre civilizația de eprubetă și civilizația încremenită în subdezvoltare, prejudecăți și lipsă de mijloace.

De asemenea, lumea civilizată a creat un opus al său, care se dezvoltă chiar în interiorul ei, în sens negativ-distructiv, ca un fel de cancer care-i cuprinde aproape toate structurile și funcțiunile, manifestându-se sub forma anomiei sociale, creșterii criminalității și inadaptării, proliferării economiei subterane și terorismului identitar și patologic.

Cu cât aceste falii se adâncesc mai mult, cu atât pericolele, amenințările la adresa societății moderne, precum și vulnerabilitățile ei se înmulțesc. În această etapă de trecere la o societate a cunoașterii, de tip informațional, caracterizată printr-o serie de vulnerabilități de tranziție (care-și schimbă mereu configurația), terorismul găsește un loc propice de dezvoltare.

Terorismul nu a afectat, până acum, în mod direct, România, deși țara noastră se află pe unul dintre culoarele cele mai active ale traficantilor de droguri și de carne vie, ale rețelelor mafioate și ale crimei organizate, și în apropierea unor zone generatoare de conflicte și terorism (Caucaz, Balcani, zona kurdă, Orientul Apropiat). Însă participarea efectivă la războiul

antiterorist, intrarea în NATO și, în viitorul apropiat, în UE, proximitatea coridorului islamic, ca și schimbarea configurației economice, politice și sociale constituie premise ale unor posibile viitoare atacuri teroriste și asupra României.

CAPITOLUL 1 PERICOLE ȘI AMENINȚĂRI TERORISTE LA ÎNCEPUT DE SECOL

La început de secol, pericolele și amenințările teroriste sunt, după cele prezentate de existența și posibilitatea folosirii armelor de distrugere în masă, cele mai mari și cele mai greu de înțeles, de acceptat și de gestionat. Lumea este înmărmurită în fața unor astfel de pericole și amenințări. Chiar și instituțiile însărcinate cu asigurarea securității și apărării persoanei, proprietății, ordinii și legii nu au găsit încă soluții pentru gestionarea fenomenului terorist. Este adevărat, acest fenomen face parte din tipologia crizelor politice, sociale, economice și militare din toate timpurile, dar el nu poate fi încă gestionat și dezamorsat. Oricât de mulți și importanți pași au fost făcuți din 2001 până în prezent în investigarea și combaterea acestui fenomen, inclusiv în România, prin elaborarea unei strategii naționale împotriva terorismului, el rămâne încă un mare pericol pentru ființa umană, pentru societate, pentru economie și instituții.

1.1. Noi vulnerabilități ale populațiilor, valorilor, statelor, instituțiilor, organizațiilor și organismelor naționale și internaționale

Totdeauna, vulnerabilitățile sunt legate de pericole și amenințări. Nimeni nu poate ști care anume sunt vulnerabilitățile unui sistem, decât în măsura în care cunoaște pericolele și amenințările care privesc sistemul respectiv. Or, pentru a identifica aceste pericole și amenințări și a depista vulnerabilitățile societății la acestea, este nevoie de o foarte bună cunoaștere a situației și a dinamicii acesteia. La această investigație trebuie să participe nemijlocit toată lumea, adică toate țările, indiferent că sunt sau nu sunt afectate de terorism. Or, cea mai mare vulnerabilitate este cea provocată de neputința de a investiga și evalua cu precizie un sistem dinamic complex, cu foarte multe evoluții periculoase, înstufate și imprevizibile.

1.1.1. Vulnerabilități de sistem

Vulnerabilitățile sunt direct proporționale cu pericolele și amenințările. Ele se asociază sistemelor amenințate sau care pot fi afectate de anumite pericole și devin caracteristici ale acestora. Sistemele sociale,

economice, politice și militare evoluează spre integralitate și dinamism sporit. Cu cât crește gradul de integralitate, cu atât sporește și dinamismul sistemelor. Iar dacă sistemele sunt dinamice, și vulnerabilitățile lor cunosc un dinamism specific. Din acest motiv, ele nu sunt ușor de identificat și de redus. Fiecare dintre aceste sisteme își are setul său de vulnerabilități. Toate sistemele, indiferent cât de complexe ar fi, sunt vulnerabile la terorism. Dintre aceste vulnerabilități la terorism, cele mai importante se conturează a fi următoarele:

1. Vulnerabilitățile *sistemelor politice democratice* pot fi identificate chiar în caracteristicile acestora, astfel :

- transparența – vulnerabilitate la infiltrare;
- respectul persoanei și al opiniei – vulnerabilitate la terorismul ideologic;
- respectarea drepturilor omului – vulnerabilități la terorism patogen, la terorism criminal, la terorism psihologic și la alte forme de terorism la adresa persoanei, proprietății și instituțiilor;
- sistemul alegerilor democratice – vulnerabilitate la terorismul de rețea și la terorismul de sistem¹;
- autonomia instituțiilor fundamentale ale statului – vulnerabilități la terorismul de diversiune, la terorismul de falie și la terorismul de rețea;
- pluripartidismul – vulnerabilitate la infiltrarea în sistem a unor grupări și organizații ale terorismului politic și chiar la crearea unui sistem paralel sau a unor rețele ale terorismului politic.

2. Vulnerabilitățile *sistemelor economice și financiare* la terorism se ivesc, de regulă, în filosofia contradictorie și chiar conflictuală a intereselor, astfel:

- amploarea sistemelor economice și financiare favorizează vulnerabilitățile de macrosisteme și vulnerabilitățile de corporații la terorismul economic și financiar de falie, al cărui obiectiv este subminarea, ruperea și distrugerea structurilor-gigant, extrem de sensibile la diversiuni și atacuri punctuale (ele însele generează diversiuni și atitudini ofensive împotriva identităților economice mai slabe sau concurente);
- faliile care se ivesc între interese generează vulnerabilități la terorismul politic, precum și la cel economic și financiar;
- strategiile de conspirativitate, atât de frecvente în lumea economică și financiară, generează vulnerabilități la terorismul criminal și la cel specific tranzacțiilor murdare;

---

¹ Terorismul de sistem este acel terorism care se asociază tuturor elementelor și structurilor sistemului și vizează crearea de disfuncționalități, teamă, nesiguranță și neîncredere, prin care să se realizeze controlul și distrugerea acestuia.

- dinamismul economic și financiar favorizează apariția unor vulnerabilități de stabilitate cu implicații în domeniul terorismului anti-sistem.

3. Vulnerabilitățile *comunităților sociale, religioase, culturale* sunt cele mai numeroase, cele mai dificil de gestionat și creează foarte multe probleme. Ele se înscriu, în general, în următorul spectru:

- spiritul identitar creează o stare continuă de tensiune, de unde rezultă o serie de vulnerabilități la terorismul identitar desfășurat de alte comunități sau de grupuri de interese;

- anomia socială este cea mai mare vulnerabilitate la terorismul infrafracțional;

- rigiditatea și extremismul unor culte (secte, organizații fundamentaliste) generează vulnerabilități ale comunității respective la terorismul politic, la terorismul fundamentalist și la terorismul identitar.

4. Vulnerabilitățile *instituțiilor publice și altor instituții* se generează și regenerează din incompatibilitățile de sistem, mai ales în perioadele când acestea devin birocratice sau ating pragul de incompetență.

Instituțiile și comunitățile sunt entitățile cele mai vulnerabile la terorismul de orice fel

5. Vulnerabilitățile *forțelor armate* la terorism sunt, în general, reduse, dar de aici nu rezultă că efectul lor este mai puțin important. Armatele sunt sisteme relativ integrate și foarte bine protejate. Totuși, nici ele nu sunt invulnerabile. Vulnerabilitățile de structură sau de sistem ale instituției militare se află, în general, în inflexibilitatea lor, în imobilitatea unora dintre infrastructuri și în incapacitatea de a se adapta foarte rapid mediului anomic.

1.1.2. Vulnerabilități de proces

În societate, există sisteme de valori, care dau forță și stabilitate comunităților, dar și un dinamism complex, care le asigură acestor entități sociale, economice, politice, religioase etc. o continuă devenire. Însă, așa cum un om aflat în mișcare vede și percepe mai puține lucruri decât atunci când stă pe loc și observă sau pândește, fiind deci mult mai vulnerabil în timpul deplasării, și societățile omenești, în mișcare (ele se află în mișcare tot timpul), devin mai vulnerabile. Acestea sunt vulnerabilități de proces, pe care teroriștii le exploatează la maximum. Dacă fiecare om, pentru a se feri de terorism, s-ar afla într-un adăpost, protejat printr-un sistem complet de filtre și de scuturi de tot felul – de la cele informaționale, la cele împotriva glonțului și atacurilor cu CBRN –, vulnerabilitatea lui la atacurile teroriste ar fi minimă. Dar așa ceva nu se poate. Nici omul și nici societatea în care

trăiește nu se pot baricada în adăposturi antiteroriste. De aceea, întrucât toate comunitățile omenești și toți oamenii se află în mișcare, angajați în procese de producție, de creație, de realizare a unor scopuri și obiective specifice universului omenesc, ele sunt tot timpul vulnerabile la atacurile teroriste. Vulnerabilitățile de proces sunt cele mai mari și mai greu de înlăturat. Acestea nu sunt, în general, o continuare a vulnerabilităților de sistem, ci se afirmă ca un alt tip de vulnerabilități, complementare celor de sistem. Ele se înscriu în general în următorul perimetru:

- flexibilitatea și procesualitatea facilitează vulnerabilități la infiltrarea și proliferarea unor rețele teroriste în interiorul respectivelor comunități;

- procesul complicat al frontierelor (politice, economice, informaționale, culturale, științifice etc.) în mișcare (delimitărilor mișcătoare) generează vulnerabilități la terorismul transfrontalier și la cel de falie;

- caracterul probabil și cel imprevizibil al unor evenimente lasă loc unor vulnerabilități la terorismul care generează terorism (terorismul generativ).

Dezvoltarea impetuoasă a societății, tehnologia de vârf, progresele din biologie, din chimie, numeroasele experimente de laborator creează unele vulnerabilități care ar putea genera un nou tip de terorism, mult mai periculos decât toate celelalte la un loc, *terorismul genetic*.

1.1.3 Vulnerabilități de disfuncții

Sistemele și procesele societății, în general, și comunităților, în special, oricare ar fi acestea, cunosc o mulțime de disfuncții. Unele dintre acestea se înscriu într-o marjă acceptabilă, în limitele de toleranță ale sistemelor și proceselor respective, altele însă duc la crize, conflicte și chiar la războaie. Înseși disfuncționalitățile sunt vulnerabilități care nasc vulnerabilități și, de aceea, ele sunt de două ori mai periculoase. De unde rezultă că:

- disfuncționalitățile sociale, economice, politice și chiar culturale (îndeosebi, cele religioase), mișcările sociale de tot felul, crizele și conflictele generează vulnerabilități la toate categoriile și formele de terorism;

- faliile, conflictele și interferențele dintre anomia socială și rigiditismul unor secte, culte și altor entități mai mult sau mai puțin cunoscute generează vulnerabilități căutate sau provocate de fenomenul terorist.

De aceea, disfuncționalitățile, dacă nu sunt gestionate în mod corespunzător, necesită un efort dublu pentru punerea lor sub control. Pe de o parte, trebuie înlăturate cauzele care le produc și, pe de altă parte, trebuie combătute efectele, inclusiv cele care se înscriu în sfera fenomenului terorist, ajutând fie la proliferarea lui, fie la propagarea lui.

1.2 Dinamica pericolelor și amenințărilor

O agresiune de mare amploare împotriva statelor europene, a Statelor Unite sau a altor state puternice este puțin probabilă, chiar imposibilă. Și împotriva statului român o astfel de agresiune este puțin probabilă. Există însă noi tipuri de amenințări, mai variate, mai puțin evidente și mai greu de prevăzut. Cea mai periculoasă dintre acestea este *amenințarea teroristă*.

Terorismul reprezintă o amenințare strategică, nu doar pentru Statele Unite ale Americii și pentru țările Uniunii Europene, ci și pentru Rusia, pentru China, pentru India și pentru foarte multe țări, inclusiv pentru România, angajate pe drumul modernizării economiei, informației, vieții sociale și culturii. Deși este dezavuat și atacat din toate părțile și prin toate mijloacele, terorismul dispune încă de resurse importante², comunică prin rețele electronice și recurge la acțiuni din ce în ce mai violente. Mai mult, el se extinde la toate mediile și cuprinde aproape toate activitățile omenești, întrucât acest fenomen este anti-valoare și vizează distrugerea caracterului eficient al oricărei activități progresiste.

Terorismul contemporan are deja un caracter mondial. El se axează îndeosebi pe extremismul religios violent, pe extremismul politic și pe efectele deznădăjduirii. Cauzele acestuia sunt complexe. Ele se află în dinamica crizelor economice, culturale și sociale, în politica de alienare a tinerilor (îndeosebi musulmani) care trăiesc în străinătate, în reacțiile virulente la influențele intrinseci pe care le exercită civilizația occidentală asupra zonelor încrămite în fantasmă și prejudecăți, în recrudescența anomiei sociale, criminalității și traficantilor. De aici, o dialectică perversă a intereselor lumii interlope și ale unor structuri predominant violente, generate de adâncirea faliilor strategice dintre lumea modernă și lumea rămasă în mizerie, subdezvoltare și neputință. Această lume chinuită nu produce terorism, însă ciocnirea unora dintre entitățile ei cu interesele civilizației moderne generează și întreține fenomenul terorist.

Terorismul este extrem de periculos, datorită acțiunilor impredictibile, în mozaic, îndeosebi asupra aglomerărilor urbane, locurilor publice și

instituțiilor. Însă rareori el reușește să se transforme în război de gherilă sau în acțiuni armate de lungă durată și de o amploare mai mare. Desigur, pe de o parte, pentru că nu are forța și resursa necesară și, pe de altă parte, pentru că nu aceasta este fizionomia lui. Oricum, pe teritoriul statelor vizate de terorism, este extrem de dificil ca teroriștii să poată declanșa un război de gherilă. Nici pe teritoriul României nu este posibil un astfel de război declanșat de teroriști. Acest tip de război poate fi declanșat numai pe teritoriul statelor sfâșiate, în care există entități puternice aflate în relații de intoleranță și conflictualitate. Evenimentele actuale din Irak nu contrazic această afirmație, ci, dimpotrivă, o confirmă. Chiar dacă sunt surprinzătoare și produc numeroase victime, atacurile teroriste din Bagdad sunt doar acțiuni în disperare de cauză. Este însă posibil ca grupurile și rețelele teroriste să nu fie interesate în trecerea la un război de gherilă, întrucât nu au nici cum să-l conducă, nici cu ce să-l susțină. Un război de gherilă este altceva decât terorismul, chiar dacă apelează la mijloace și acțiuni de tip terorist. Este însă posibil ca rețelele și organizațiile teroriste să prefere atacuri scurte, dar numeroase, cu obiective limitate, de tipul celor de la Madrid, din 11 martie 2004, inclusiv pe teritoriul României, care să producă pierderi de vieți, distrugerea infrastructurilor și să creeze panică și nesiguranță. Trecerea la războiul de gherilă de sorginte teroristă reprezintă altceva, fie o etapă superioară a terorismului, fie un scop al acțiunilor teroriste, fie o asociere la acestea.

Cea mai mare amenințare potențială la adresa păcii și securității europene și mondiale o constituie însă *proliferarea armelor de distrugere în masă*. Este adevărat că sistemele de control, acordurile și tratatele de non-proliferație au încetinit cumva cursa înarmărilor nucleare, dar dezvoltarea și perfecționarea acestei arme se continuă. Deocamdată, datorită tehnologiei sofisticate și dificultății realizării componentelor chimice, biologice, radiologice și nucleare (CBRN), precum și a vectorilor de transport la țintă, aceste arme nu se află nici la îndemâna teroriștilor, nici a unor conducători de state care le-ar putea folosi fără să reflecteze prea mult asupra consecințelor. Teroriștii, în acest moment, nu au acces la asemenea arme. Atacul cu sarin efectuat de Secta AUM, în metroul de la Tokio, în 1995, care a produs 12 morți și câteva mii de răniți, și, doi ani mai târziu, împrăștierea sporilor de Antrax pe o stradă din capitala japoneză reprezintă una dintre puținele acțiuni de acest gen. Este însă posibil ca teroriștii să-și croiască drum spre asemenea arme, fie atacând silozurile și bazele militare care dispun de asemenea mijloace, fie procurându-le pe alte căi. Având în vedere nivelul de dezvoltare al chimiei, fizicii nucleare și cercetării științifice în domeniul biologiei și industriei farmaceutice atomice în România, precum și ușurința cu care pătrund unele firme străine în

² <http://www.iss-eu.org>, *Stratégie européenne de sécurité*, L'institut d'Etudes de l'Union Européenne, decembre, 2003, p.7.

economia românească, este posibil ca teroriștii să încerce să procure sau să producă astfel de mijloace și în țara noastră. Aceasta reprezintă cel mai mare pericol și, totodată, cea mai mare posibilă amenințare la adresa securității omenirii, cu consecințe imprevizibile.

Nu trebuie să ne lăsăm convinși de propaganda grupurilor islamiste radicale, potrivit căreia ei ar merge din victorie în victorie. Realitatea este cu totul alta, mult mai nuanțată. În multe țări, în pofida activității lor, grupurile islamiste radicale sunt departe de a atinge stadiul de la care ar putea genera mișcări de gherilă³. Nici grupurile islamice din țara noastră nu au aceste aptitudini, dar, de aici nu rezultă că fundamentalismul islamic nu-și poate căuta și la noi un refugiu sau o bază de acțiune. Este posibil ca, în viziunea unor organizații și rețele teroriste, România să fie considerată un fel de spațiu în rezerva strategică pentru eventuale acțiuni de mare frecvență împotriva unor țări din UE, NATO, a Rusiei, a Ucrainei și a Turciei.

La aceste tipuri de amenințări se asociază *conflictele regionale, delicvența unor state și crima organizată*. Acestea apelează, de cele mai multe ori, la metode și procedee teroriste și este foarte greu să se facă distincție între ele.

În Statele Unite ale Americii, spre exemplu, amenințările teroriste erau cunoscute încă înainte de 1977. Existau temeri, în rândul înalților responsabili, de atentate teroriste cu bombe radioactive asupra marilor orașe, în timp ce companiile aeriene și apărătorii drepturilor cetățeanului reclamau excesul de constrângeri, mai ales din cauza atenției care se acorda americanilor și străinilor de origine arabă⁴. Robert Kupperman, director științific la Agenția de Control Armamente și Dezarmare (ACDA) avertiza că, dacă nu se iau măsuri, americanii vor continua să se afle pe marginea unei teribile prăpăstii. Potrivit raportului său, *Comisia guvernamentală de luptă împotriva terorismului* a lucrat mai bine de cinci ani la planul de protecție a Statelor Unite împotriva acestei amenințări. Această comisie a fost creată de Richard Nixon, în 1972, după asasinarea a 11 sportivi israelieni de către un comando palestinian la jocurile olimpice de la München. Experții acestei comisii s-au reunit de două ori pe lună, timp de cinci ani. La vremea aceea, președintele Statelor Unite a precizat că americanii „trebuie să fie gata să acționeze rapid și eficace în cazul în care, în pofida eforturilor preventive, s-ar produce totuși un act terorist împotriva americanilor, în interiorul Statelor Unite sau în afară”⁵. Însă, în lipsa unor

³ http://www.terrorisme.net/p/article_142.shtml, *Colloque: réseaux de la terreur et réseaux contre la terreur*

⁴ http://www.edicom.ch/news/international/050124144947_mo.shtml, Frank Bass et Randy Herschaft, *Terrorisme: les menaces étaient connues depuis les années 1970*.

⁵ Ibidem.

atacuri teroriste majore, prioritățile guvernului american au devenit altele. Mai mult, ONU nu agreea ideea sancțiunilor internaționale împotriva țărilor care adăpostesc organizații teroriste, întrucât o astfel de afirmație este greu de demonstrat și lasă loc la măsuri arbitrare.

Trebuie însă subliniat că specialiștii americani, cu mai bine de 20 de ani înaintea atacurilor teroriste de la 11 septembrie 2001, au identificat unele dintre amenințările teroriste importante, precum și vulnerabilitățile adiacente. Richard Kenedy arăta, în 1972, că bomba radiologică, denumită „bomba murdară” reprezenta o amenințare reală și nu una science-fiction, iar William Rogers, șeful diplomației, atrăgea atenția, pe la jumătatea anului 1973, că „substanțele atomice ar putea să le ofere teroriștilor posibilități inimaginabile”⁶. În același timp, Comisia a reliefat vulnerabilitățile companiilor aeriene de terorism și a propus, în 1972, întărirea controlului pasagerilor și bagajelor. Industria aeriană nu a ținut seama de aceste avertismente, iar companiile aeriene, în 1976, s-au opus acestor măsuri, pe motiv că, dacă le-ar respecta, ar intra în faliment. Experții au prevăzut atacuri teroriste cu rachete portabile asupra avioanelor civile, atacuri asupra altor obiective, inclusiv asupra rețelelor de transport, de comunicații, de alimentare cu apă, asupra centralelor nucleare și electrice etc. Ei au recomandat supravegherea străinilor care trăiesc sau tranzitează Statele Unite, îndeosebi a celor care provin din Orientul Mijlociu și americanii de origine arabă și au propus măsuri de protecție a diplomaților și oamenilor de afaceri americani care se aflau cu treburi în străinătate. Punctul slab al dispozitivului antiterorist se afla, potrivit acestei comisii, în sistemul de coordonare între CIA și FBI în legătură cu modul de obținere a datelor și informațiilor, așa cum avea să o constate și George Bush, după două decenii.

De aici rezultă dificultatea înțelegerii și evaluării fenomenului terorist și a punerii în aplicare a măsurilor de protecție a cetățenilor și instituțiilor, de prevenire a unor atacuri de acest fel și de combatere a organizațiilor și rețelelor teroriste. Terorismul este un fenomen atipic, frustrant, care nu are nici o logică și nici un fel de legătură cu civilizația modernă, în afară de faptul că este împotriva acesteia. El se prezintă ca un anacronism, ca un cancer care se infiltrează peste tot și nu poate fi controlat decât prin măsuri ferme, care nu sunt și nu pot fi agreeate nici de societate, nici de firme, nici de instituții, nici de individ. De fapt, și acesta este unul dintre obiectivele terorismului: să creeze și să regenereze imposibilitatea controlării sale.

La rândul ei, și Rusia se confruntă cu numeroase amenințări teroriste, cele mai multe venind din zona caucaziană, dar nu numai. Rusia consideră că amenințarea teroristă cea mai directă, care afectează deopotrivă Rusia și

⁶ Ibidem

Georgia, vine de pe teritoriul georgian. După opinia Moscovei, monitorizarea ei internațională s-a dovedit ineficace. De aceea, singura modalitate de a pune sub control și dezamorsa această amenințare o reprezintă o bună cooperare între serviciile secrete și departamentele de frontieră. Oficialii ruși consideră că aproximativ 250-300 de teroriști ceceni sunt prezenți în trecătorile Pankissi din Georgia, în timp ce oficialii din această țară afirmă contrariul. Realitatea este că teroriștii care se aflau în aceste locuri s-au dispersat de îndată ce au fost avertizați, după care au revenit în satele din zonă. După opinia rușilor, separatiștii ceceni se refugiază frecvent în trecătorile din munții Pankissi, care se află în proximitatea sectorului cecen de la frontiera ruso-georgiană. Tot prin aceste trecători se oferă ajutoare separatiștilor ceceni. Oricât de multe lucruri ar ști oficialii ruși și forțele speciale despre teroriștii care acționează în spațiul de interes pentru Rusia, dar mai ales în marile orașe ale Rusiei sau în orașelele de tip Beslan, este din ce în ce mai greu de anticipat, de supravegheat, de controlat, de gestionat și de anihilat acest fenomen. De regulă, terorismul contemporan (care, la această oră, este de esență fundamentalist islamică și separatist-etnică) afectează toate acele țări care, într-o formă sau alta, atacă acest fundamentalism și acel tip de identitarism bazat pe intoleranță etnică și religioasă.

1.2.1. Surse de generare

Principalele surse de generare a fenomenului terorist se află în configurația mereu schimbătoare și nesigură a societății actuale, în starea de haos pe care o parcurge omenirea. Nu întâmplător, desigur, atacurile teroriste se îndreaptă împotriva Statelor Unite și aliaților Americii, a Rusiei, Chinei, Indiei, Europei Occidentale și chiar împotriva unor țări islamice, considerate trădătoare, cum ar fi, spre exemplu, Turcia, care, într-o formă sau alta, sprijină lupta împotriva terorismului de acest tip. Printre principalele surse de generare a terorismului contemporan se situează și următoarele:

- efectele contradictorii și chiar conflictuale ale procesului de globalizare și regionalizare, îndeosebi asupra unor comunități încremenite sau conduse în mod dictatorial;
- starea de haos care s-a declanșat în urma spargerii bipolarității și efortului depus de marile puteri și de comunitatea internațională pentru stabilirea de noi echilibre, bazate pe alte principii decât cele ale forței armelor;
- progresul tehnologic imens realizat de Statele Unite și țările Uniunii Europene, adâncirea faliei strategice dintre spațiul euro-atlantic și restul

lumii, concomitent cu influența pe care o are civilizația occidentală asupra întregii lumi;

- prezența unei mase mari de tineri musulmani în societățile occidentale și starea de alienare și disperare care se instalează în rândul acestora, ca urmare a faliei tot mai pronunțate dintre rigiditatea și inflexibilitatea culturii de origine și marea deschidere, pragmatismul și eficiența noii culturi tehnologice;
- efectele complexe, greu de controlat și de anticipat, ale culturii de piață;
- recrudescența spiritului identitar extremist, intolerant și agresiv, îndeosebi în rândul fundamentalistilor islamici răspândiți în țările occidentale;
- starea de mizerie și de înapoiere în care se află o mare parte a lumii (45.000.000 milioane de oameni mor în fiecare an de foame și de malnutriție⁷);
- conflictualitatea lumii (după 1990, aproape patru milioane de oameni, dintre care 90 % civili, au murit în războaie, iar peste 18 milioane au fost nevoiți să se refugieze⁸).

1.2.2. Proliferarea și întreținerea surselor de instabilitate, pericole și amenințări

Sursele de instabilitate, pericole și amenințări sunt direct proporționale cu evoluția societății, cu efectele pozitive, dar și cu numeroasele efecte contradictorii, nocive și perverse ale acesteia. Cu cât evoluția este mai spectaculoasă, cu atât faliile dintre eșalonul întâi tehnologic și informațional și celelalte eșaloane ale lumii se măresc și se adâncesc, generând și regenerând fenomenul terorist. Interesant este că terorismul nu este un produs al unei civilizații sau alteia, așa cum se dă uneori de înțeles, ci al degradării condiției umane, al răului care se dezvoltă din ce în ce mai mult în interiorul lumii.

România nu este generatoare de instabilitate, dar se află în vecinătatea unor astfel de zone (Transnistria, Balcani, Caucaz, Orientul Apropiat) și ar putea, în anumite condiții defavorabile, să suporte efectul acestora. Teritoriul românesc ar putea fi vizat, inițial, ca adăpost pentru unele grupări teroriste sau ca un nod de rețea, ulterior, ca bază de plecare

⁷ <http://www.iss-eu.org>, *Stratégie européenne de sécurité*, L'Institut d'Etudes de l'Union Européenne, decembre, 2003, p.6.

⁸ <http://www.iss-eu.org>, *Ibidem*, p. 5.

pentru unele posibile atacuri împotriva unor țări din zonă aflate pe falia islamică: Turcia, Bulgaria, Bosnia și Herțegovina.

Islamul condamnă terorismul, dar atât

După atacurile teroriste din 11 septembrie 2001 asupra Statelor Unite, capetele de acuzație pentru terorism s-au înmulțit: uciderea copiilor la Beslan, decapitarea ostajilor în Irak, atentate cu mașini-capcană în Indonezia și în Turcia, atentatele de la Madrid din 11 martie 2004, terorismul sinucigaș de peste tot etc. Toate acestea au creat îngrijorare în rândul intelectualilor musulmani, liderilor religioși și altor oameni importanți ai lumii islamice. Aceștia s-au hotărât să denunțe terorismul, în numele Islamului. Ziaristul Aziz Al Haj este foarte îngrijorat de faptul că majoritatea teroriștilor sunt musulmani. El scrie într-un cotidian care apare la Bagdad că teroriștii, în afara sângelui vărsat, oamenilor decapitați și cadavrelor calcinate, nu au altceva de oferit civilizației⁹. Condamnarea terorismului islamist nu vine însă numai din partea media și a intelectualilor laici din țările islamice sau din afara acestora. Cei mai cunoscuți gânditori ai Islamului se pronunță categoric împotriva terorismului. Mohamed Sazyed Tantawi, unul dintre cei mai cunoscuți conducători religioși din Egipt, a declarat că, în Islam, sharia¹⁰ (cod moral rezultat din Coran) nu susține și nu întreține actele de agresiune împotriva persoanei inocente, ci dimpotrivă, propovăduiește protecția vieții și reprezintă o normă a securității și păcii. Există în Coran un pasaj care subliniază că Allah Atotputernicul a spus: a lua o viață (...) este ca și cum ai fi ucis întreaga lume. Revoltat de ceea ce se întâmplă în Irak, marele Ayatolah Șeik Mohamed Hussein Fadlalah, șiiit libanez de primă mărime, care se pronunță totuși în favoarea fundamentalismului islamic, arată că Islamul nu încurajează crima sau răpirea străinilor care lucrează în țările musulmane, ci dimpotrivă, dorește ca ei să se simtă în siguranță¹¹. În cadrul jurămintelor de ramadan, șeicul Salih-Al Luhaydan, președintele Înaltului Consiliu Juridic al Arabiei Saudite, a denunțat terorismul și i-a îndemnat pe toți musulmanii să se roage în mod regulat. Împotriva terorismului s-a pronunțat și secretarul general al Ligii Islamice Mondiale, dr. Abdalah Bin-Abd-Al-Muhsin Al Turki. El a denumit teroriștii „mâini negre” ce murdăresc Mecca și Marea Moschee, pe care sharia îi condamnă și îi pedepsește foarte aspru. Islamul este o religie care proclamă pacea și care are oroare față de violență, iar musulmanii care-i

⁹ http://www.walf.sn/contributions/suite.php?rub=8&id_art=15703

¹⁰ Sistem de legi și norme inspirate de Coran, Sunna, sisteme de legi arabe mai vechi, tradiții paralele și elemente ale activității musulmane în cursul primelor două secole de Islam.

¹¹ Ibidem

atacă pe cei care nu-i atacă trebuie dezavuați – a subliniat dr. Dr Abdul Lateef Adegbite, la cea de a 50-a aniversare a Societății Studenților Musulmani din Nigeria. Musulmanii din Italia, conduși de Mahmud Ibrahim Sheweit, imamul moscheii din Roma, au publicat un document intitulat „Manifest împotriva terorismului și în favoarea vieții”, iar Gabriel Madel Khan, un mistic al Islamului, scrie că „teroriștii nu sunt teroriști din cauza unui exces de Islam, ci din cauza lipsei totale de islam”. Coranul interzice crima și suicidul. Peste o mie de musulmani din Jakarta au protestat în centrul orașului împotriva atentatului criminal cu bombă efectuat de integriștii islamici în fața ambasadei Australiei din Indonezia, care a ucis 9 indonezieni și a rănit 180. Ei purtau pancarte pe care scria „Islamul împotriva terorismului”. Musulmanii din toată lumea au început să exercite presiuni împotriva integriștilor pentru a-i determina să renunțe la ideologia opresiunii și a terorismului. Aceste acțiuni teroriste nu au nimic comun cu islamul.

Toate aceste manifestări și delimitări sunt firești. Islamul nu se poate identifica cu fundamentalismul islamic, cu integrismul, și cu atât mai puțin cu acțiunile teroriste. Musulmanii au înțeles că nu au decât de suferit de pe urma terorismului și simt din ce în ce mai mult nevoia de a-și exprima clar poziția. Războiul împotriva terorismului îi lovește, adesea, și pe ei, chiar dată terorismul nu trebuie atribuit lumii islamice, ci doar extremismului islamic și, în ultimă instanță, extremismului de orice fel.

Acestea sunt, desigur, manifestări. Se așteaptă, de la lumea islamică, nu doar delimitări de acest fenomen, ci și analize serioase și profunde și acțiuni. *Dacă principalele acțiuni teroriste cu care se confruntă astăzi lumea provin din zona fundamentalismului islamic, apoi primii care trebuie să caute cauzele acestui fenomen și să acționeze pentru a-l pune sub control trebuie să fie islamiștii.* Este posibil ca, în viitor, islamismul să nu se mulțumească cu o simplă delimitare sau cu o simplă atitudine de condamnare, ci să participe efectiv la analiza, gestionarea și combaterea acestui fenomen. Astfel de acțiuni ar putea veni, deopotrivă, din lumea politică a țărilor islamice, din zona științifică și mai ales din zona religioasă. Deocamdată, astfel de analize făcute de islamiști nu există sau, dacă există, nu au efectul așteptat. De aici nu rezultă că Islamul este solidar cu terorismul, ci doar concluzia că nu se implică suficient în cunoașterea și combaterea lui. Islamiștii din țara noastră s-au delimitat categoric față de terorism, și nu avem nici un motiv să nu-i credem. Însă ei sunt extrem de vulnerabili la infiltrarea în rândul lor a unor teroriști sau grupuri teroriste. Cele câteva crime și reglări de conturi din lumea afacerilor arabomusulmane de la noi sunt un avertisment pe care cei în drept trebuie să-l aibă în vedere.

Atentatele sinucigașe

În fața numeroaselor atentate sinucigașe, Islamul trebuie să găsească deci un răspuns. Islamologul Navid Kermani, care trăiește în Germania (o vreme, cercetător la *Wissenschaftskolleg* din Berlin, deținător al premiului Fundației Helga și Edzard Reuter), în cartea „Dynamit des Geistes“ (Dinamita spiritului)¹², a făcut o analiză a terorismului sinucigaș, mai exact, a atentatelor sinucigașe. El face o legătură între tradiție și modernitate. Aceste acte se prezintă în hainele vechi ale tradiției, dar ele sunt, în realitate, de factură modernă și nu o întoarcere la perioada medievală¹³, așa cum s-ar crede. Islamologul Navid Kermani precizează că, în sunnism, a existat o tradiție a martiriului, dar ea s-a pierdut de-a lungul secolelor. În Coran cuvântul *martir* nu are sensul pe care îl utilizăm noi azi, ci cu totul altul. În islam, comunitatea musulmană era o minoritate oprimată. Martiriatul era un fel de a muri, de sacrificiu individual pentru credință, întrucât musulmanii refuzau să renunțe, sub tortură, la credința lor. Apoi islamul s-a extins, a devenit puternic și asemenea practici au devenit inutile și caduce. A apărut un alt tip de martiri, cel de război. Dar niciodată, în islam, martiriatul nu a jucat un rol atât de important ca în creștinism. Iar în sunnism, și mai puțin. Deci nu există, practic, nici o legătură între tradiție și atentatele sinucigașe de azi. Primii islamiști, Frații Musulmani, au avut o oarecare legătură cu martirii care mureau sub tortură, mai ales în Egipt. Dar atât. În cultul šiit al martirilor, există o experiență sumbră. În timpul războiului dintre Irak și Iran, šiiti trimiteau copii în câmpurile de mine inamice. Dar de aici nu rezultă că šiiti sunt sinucigași. În credința lor, nu există atentate sinucigașe. Primele atentate sinucigașe în lumea arabă n-au fost comise de šiiti, ci de persoane care proveneau din grupuri comuniste.

Cercetătorul islamolog demonstrează, în cartea sa, că atentatele sinucigașe nu sunt specifice islamului, nu fac parte din tradiția islamică, ci aparțin unei gândiri din epoca modernă. El face distincție între terorismul practicat de Al-Qaeda și terorismul palestinian, cel cecen și cel din alte zone. Terorismul palestinian funcționează încă după un model clasic: se urmărește impunerea, prin terorism, a unei soluții politice. Terorismul, în acest caz, este o formă a luptei politice. Terorismul sinucigaș este mai mult decât atât. Este nu doar un mod de a impune o soluție politică, ci și o

¹² Navid Kermani, *Dynamit des Geistes. Martyrium, Islam und Nihilismus*, Göttingen, Wallstein, 2002.

¹³ <http://www.islamische-zeitung.de/home/index.html>, Eren Güvercin, *L'islam contemporain face aux attentats suicides - Entretien avec Navid Kermani*, 27 octombrie 2004,

expresie a unui nihilism, care înseamnă nu doar distrugere, ci și autodistrugere.

Cea de a treia dezvoltare – după islamologul Navid Kermani – este o combinare între celelalte două, așa cum s-au petrecut lucrurile la Beslan. Aceste atentate sunt un fel de disperare socială, de nebunie sinucigașă, care nu se întâlnește la Al Qaeda și la alte rețele teroriste. Acest tip de terorism vede un inamic pretutindeni și pretutindeni acționează. Este greu de găsit aici o soluție politică concretă. Îndeosebi în Asia Centrală, influența wahabismului este foarte mare, întrucât situația socială și economică a devenit catastrofală, iar societățile merg din dictatură în dictatură. Orice opoziție este calificată drept fundamentalism sau extremism și, în consecință, distrusă. În aceste condiții, își fac apariția grupurile wahabite, care au mulți bani, construiesc moschei, centre sociale etc. Societățile sunt bulversate, producându-se un fel de amestec între urmările reprimării religiei islamice de către regimul sovietic și recrudescența acestor grupuri wahabite, care atrag o parte din populație. Cine nu răspunde cerințelor wahabite este considerat eretic. Populațiile se află între două extremismisme: cea a dictaturii conducătorilor, care nu mai cedează puterea, și cea a grupurilor wahabite.

În lumea arabă, islamul este complet sclerosat, după opinia lui Kermani. Școlile superioare de teologie nu au nici o soluție. Islamul este neputincios, chiar vrednic de milă. Peste tot, ei văd doar comploturi, ca și cum toată lumea s-ar fi coalizat împotriva islamiștilor. Totdeauna, pentru ei, alții sunt vinovați. Islamul nu se ocupă de lucrurile concrete și, de aceea, se creează un vid ce nu poate fi umplut. În Occident, nu există un public islamic, o *entitate islamică*, ci turci, arabi, indonezieni etc. Se pare că islamismul nu mai este o forță unită și unitară, ci o forță sfărâmată. De aceea a și apărut fundamentalismul, pe această sfărâmare, probabil, pentru a suplini sau, mai exact, pentru a o folosi. Este posibil ca, în perioada următoare, islamismul să se reunească, în primul rând, pentru a se apăra împotriva terorismului, fundamentalismului și extremismului islamic. Aceste efecte se vor manifesta și în România, la fel ca în multe alte țări europene unde se află musulmani sau unde se instruiesc musulmani.

Deocamdată, poziția musulmanilor este extrem de diversificată, în funcție de locul unde se află și de influențele care se exercită asupra lor. Dar va veni destul de repede și ziua când ei se vor trezi și vor distruge zidurile, dar nu pe cele ale civilizației occidentale, cum amenința Ben Laden, ci pe cele ale extremismului și fundamentalismului care le îngreunează și le distrug religia și viața.

Unele dintre sursele de generare și regenerare a terorismului se află și pe teritoriul african. O parte din sursele financiare necesare terorismului

provin din afacerile dubioase și spălarea banilor din Africa¹⁴. Congo este unul din locurile unde se spală banii necesari în primul rând rețelelor teroriste din această țară. Pentru a rezolva această problemă deosebit de gravă, Banca Centrală din Congo, în cooperare cu Banca Mondială, a propus cinci etape importante: promulgarea de decrete; realizarea dispozitivului național de luptă împotriva terorismului; implementarea *celulei naționale de informații financiare*; ratificarea principalelor instrumente juridice internaționale în materie; aderarea la un grup regional de luptă împotriva spălării banilor și finanțării terorismului. Acest grup este alcătuit din judecători, polițiști, vameși și alți specialiști în domeniu. Începând cu 19 iulie 2004, Congo dispune de o lege prin care se încriminează spălarea banilor și finanțarea terorismului și se fixează principiile și regulile de bază pentru prevenirea, pedepsirea și represiunea unor asemenea activități. S-a creat, pentru elaborarea legii și aplicarea ei, un Grup de reflecție asupra luptei împotriva spălării banilor. Primul dintre obiective este protecția spațiului economic congolez contra acestui flagel, atât de prezent în toată lumea și mai ales pe continentul african.

1.3. Riscuri posibile, riscuri asumate

Riscurile legate de fenomenul terorist sunt multiple și în mozaic. Apar din toate părțile și angajează toată lumea. Unele se asumă, altele se impun. Însă cel mai mare risc este acela de a ignora terorismul, a diminua măsurile de protecție împotriva lui și, în consecință, a-l accepta sau a-l tolera.

Atitudinea de indiferență sau de favorizare (prin neimplicare) a fenomenului terorist reprezintă unul dintre cele mai mari riscuri ale acestui început de secol. Nimeni nu poate rămâne indiferent, azi, la fenomenul terorist, pe motiv că pe el nu-l afectează sau în speranța că, dacă are o atitudine indiferentă sau binevoitoare față de acest fenomen, va fi cruțat de atacuri teroriste. În fața terorismului, omenirea trebuie să fie solidară, deși însăși solidaritatea este un risc. Este însă un risc necesar, deopotrivă, asumat și impus.

1.3.1. Dinamica riscurilor

Riscul reprezintă o chestiune de atitudine și, în același timp, de acțiune. El este un pericol posibil, care poate fi cunoscut, prevăzut și, în

consecință, asumat sau acceptat. Riscul unui pericol cunoscut sau posibil a fi prevăzut este, de regulă, asumat. Riscul unei amenințări este, de cele mai multe ori, impus, deci acceptat sau ocolit. Riscul înseamnă totdeauna conștientizarea pericolului sau amenințării cărora li se asociază. În principiu, nu există riscuri date sau acceptate o dată pentru totdeauna, așa cum, cu unele excepții, nu există nici pericole sau amenințări eterne. Toate se află într-o dinamică specială și într-o schimbare continuă. De aceea, dinamica riscurilor este greu de evaluat, de controlat și de gestionat.

1.3.2 Asumarea riscurilor

În ce constă asumarea riscurilor pe care le cere combaterea terorismului? Care sunt mecanismele de asumare? Cine și în ce mod hotărăște această asumare? Ce diferență există între asumare și impunere? Trebuie să pornim de la premisa că foarte puține lucruri sunt eterne pe lumea aceasta. Eternă este doar starea generală de pericol și chiar de amenințare și, prin urmare, cea de risc continuu impus, asumat și acceptat. Acest gen de pericole, de amenințări și de riscuri se referă, îndeosebi, la cele care țin de geofizica pământului, deci de cutremure și alte fenomene geofizice, de fenomene climaterice, cosmice și chiar sociale. Într-un anume fel, și acestea terorizează planeta. Este vorba de un „terorism natural“, pe care lumea trebuie să-l accepte și să-și asume riscurile adiacente. Dincolo de aceste fenomene, terorismul este un pericol produs al societății omenești, pe care omenirea, pe de o parte, îl respinge și îl combate și, pe de altă parte, îl acceptă, și-l asumă, îl regenerează și îl întreține, asumându-și, bineînțeles, și toate riscurile care rezultă de aici.

Omenirea își asumă acele riscuri legate de terorismul-efect, de terorismul-produs al faliiilor, disfuncțiilor, tensiunilor, crizelor și conflictelor politice, economice, sociale, culturale, religioase, informaționale și militare, care au cauze complexe, greu de identificat și de înlăturat. Și le asumă, pentru că ele există, și nu pot fi ocolite sau ignorate.

Această asumare nu înseamnă însă, *ab initio*, și acceptare. Omenirea acceptă doar faptul că există terorism, dar niciodată nu poate accepta fenomenul ca atare. Își asumă doar riscul combaterii lui, acest risc fiind intrinsec, întrucât face parte din sistem, adică din modul nostru de viață.

¹⁴ <http://www.mdsiste.com/modules/news/article.php?storyid=358>, *Blanchissement de l'argent*

CAPITOLUL 2 STRUCTURA ȘI DINAMICA TERORISMULUI ÎN ZONELE DE INTERES PENTRU NATO ȘI ÎN ZONELE DE INTERES ALE ROMÂNIEI

Noile amenințări – se precizează în documentul intitulat *Strategia europeană de securitate* – sunt dinamice. În epoca mondializării, amenințările cele mai îndepărtate din punct de vedere teritorial produc tot atâta îngrijorare ca și cele apropiate. De aceea, zonele de interes pentru NATO și pentru Uniunea Europeană, ca și pentru oricare altă țară din cadrul acestor organizații, inclusiv pentru România, se extind, practic, la suprafața întregii planete. Teoria haosului atrage atenția că variația condițiilor inițiale, care se regăsește totdeauna în evoluția sistemelor și proceselor, nu cunoaște nici reguli, nici limite teritoriale, spațiale sau acționale. În această epocă a globalizării, totul capătă dimensiuni și implicații planetare. Totuși, în ceea ce privește stabilitatea și gestionarea situațiilor de criză, prioritare sunt zonele de pe primul cerc, adică cele de la contactul frontalier nemijlocit. Este unul dintre motivele pentru care UE dorește să se înconjoare de un cerc de securitate, fapt pentru care a realizat sau este în curs de a realiza, cu toți vecinii, acorduri de bună vecinătate sau parteneriate strategice. Unul dintre obiectivele acestor acorduri și parteneriate îl reprezintă protecția împotriva atacurilor teroriste și, respectiv, combaterea terorismului. În ceea ce privește însă lupta împotriva terorismului, nu există priorități și nu există granițe. Țările UE participă, alături de Statele Unite, de țările NATO și de alte țări, la coaliția antiteroristă. Deși nu s-au elaborat încă pe deplin strategiile cele mai eficiente de combatere a terorismului, acțiunile coaliției împotriva acestui flagel nu rămân fără rezultate. Una dintre prevederile strategiei europene de securitate este cea că prima linie de apărare se va situa, adesea, în străinătate, departe de frontierele proprii. Cât de mult seamănă acest precept cu doctrina apărării înaintate din vremea războiului rece!

Pentru România, în afară de zona de interes care se contopește cu întreaga planetă, de zona din imediata vecinătate a UE și NATO (România fiind țară frontalieră pentru NATO și, în viitorul apropiat, pentru UE), este profund interesată de vecinătatea apropiată și mai ales de zona conflictuală din Transnistria, de problemele de frontieră de la granița cu Ucraina, de zona Mării Negre și de impactul posibil asupra mediului de securitate din această zonă, de terorismul caucazian și de cel care se manifestă și se dezvoltă în Turcia și în Orientul Apropiat.

2.1. General și specific în dinamica terorismului contemporan

Fără a avea structuri și infrastructuri de mare anvergură și baze de susținere complexe și ultramoderne, teroriștii au dovedit, totuși, că sunt în măsură să opereze în lumea întreagă. Ei acționează în Asia Centrală, în Asia de Sud-Est, în Japonia, în China, în Rusia, în Caucaz, în Balcani, în Turcia, în Irak, în Orientul Apropiat, în Africa, în Europa Occidentală, dar, de la atacurile din 11 septembrie 2001, mai puțin pe teritoriul Statelor Unite. Datorită măsurilor extrem de riguroase luate de autoritățile americane, deși rămâne încă vulnerabil la terorism, *teritoriul american nu a mai fost supus, din 2001 încoace, la atacuri teroriste de anvergură*. Teroriștii n-au încetat însă să-i atace pe americani și pe prietenii și aliații lor, oriunde au reușit să o facă. Chiar dacă Al-Qaeda și multe alte organizații declară că țintele lor predilecte sunt americanii și tot ce ține de americani, realitatea este cu totul alta. Ofensiva americană împotriva terorismului a dat roade. *Teroriștii nu mai reușesc să pătrundă atât de ușor pe teritoriul american. Seria de atacuri de amploare de după 2001 s-a derulat pe alte meridiane, dar „performanța” din 2001 nu a mai fost atinsă*. Superputerea americană a fost stârnită, aproape în același mod în care a fost stârnită după atacul japonez de la Pearl Harbor, și, probabil, nu se va opri din acțiune decât atunci când terorismul (un anumit tip de terorism) va fi distrus sau pus sub control.

Terorismul contemporan este, totuși, preponderent, antiamerican și antioccidental și are câteva caracteristici specifice, printre care cele mai importante considerăm că ar putea fi și următoarele:

- spațiile de generare și de regenerare a rețelelor, organizațiilor și grupurilor teroriste sunt tentaculare, cu filiale flexibile și dinamice peste tot, dar cu preponderență în țările occidentale și în zonele de falii strategice;

- baza de recrutare a teroriștilor se află îndeosebi în populația tânără, instruită și chiar domiciliată în Occident, inclusiv în România, care se simte frustrată, înstrăinată, discriminată și nemulțumită și împărtășește preceptele fundamentaliste și extremiste, nu prețuiește viața și acceptă martiriatul și spiritul de sacrificiu în numele unor dogme care, pentru o parte din lumea lor, sunt indiscutabile;

- țintele predilecte ale teroriștilor contemporani le reprezintă locurile publice, infrastructurile, diferitele instituții (occidentale sau care-i sprijină pe occidentali), de regulă, cele vulnerabile la astfel de atacuri sau făcute să devină vulnerabile;

- sporește caracterul punitiv și răzbunător, în numele unor cauze care vin din frustrări și percepții deformate, dar și din realități dramatice.

Terorismul nu poate fi pus sub autoritatea unor principii, teorii și metode unitare. El rămâne, în continuare, un război specific, în mozaic,

caracterizat de acțiuni hoștești, precise, adică punctuale și extrem de violente, care vizează îndeosebi zonele cele mai vulnerabile și urmărește umilirea, înspăimântarea și agresarea continuă și surprinzătoare a oamenilor și anumitor comunități, precum și distrugerea unora dintre instituțiile care sunt percepute ca satanice sau care impun reguli și realități considerate ca inacceptabile pentru spațiul ce generează terorism.

2.2. Terorismul de sistem și terorismul de rețea

Distincția dintre aceste două forme de terorism este necesară pentru procesul de elaborare a strategiilor de gestionare a acestui fenomen. Terorismul de sistem este, în esența lui, politic, etnic, economic, informațional sau religios. El provine din incompatibilitățile și disfuncționalitățile existente între sisteme și nu se va ameliora decât în măsura în care se vor ameliora relațiile între aceste sisteme. Terorismul basc, spre exemplu nu are nici o perspectivă de atenuare sau de încetare, atâta vreme cât pretențiile extremiștilor basci vizează interesele Spaniei. Soluțiile în acest caz sunt greu de găsit, întrucât este dificil de presupus că Spania va accepta vreodată separarea de teritoriul său a Țării Bascilor. Un asemenea terorism a existat și în România. El s-a manifestat și se manifestă, sub diferite forme, îndeosebi în zonele Covasna și Harghita, împotriva populației de etnie română. În anumite etape a cunoscut forme violente. Este posibil ca terorismul de sistem, îndeosebi în Europa, să se diminueze simțitor o dată cu integrarea deplină a continentului, deși s-ar putea ca, dimpotrivă, să asistăm la o recrudescență a acestui fenomen.

Terorismul de rețea este transnațional. El este, în esență, un terorism politic, punitiv și răzbunător, chiar dacă păstrează rezonanțe religioase, etnice sau frontaliere. La ora actuală, suportul lui îl constituie falia strategică islamică, dar nu neapărat sub aspectul ei pur religios.

Filosoful iranian Darius Sayegan subliniază, în *France culture*, influența revoluției iraniene asupra terorismului contemporan¹⁵. El subliniază că religia nu mai este atât de importantă pentru tineri. S-a creat chiar o expresie care ilustrează sugestiv această realitate: cei care au alungat religia. Ei nu-și pot exprima însă public convingerile, întrucât riscă pedeapsa capitală. Iranul, afirmă filosoful Sayegan, este o societate complet schizofrenică. Pe de o parte, 75 % din populația de până la 25 de ani, fascinată de America, de simbolurile Occidentului și de modernitate, exprimă nevoia de schimbare, de reforme. Pe de altă parte, se află un regim ce nu poate fi în nici un fel

¹⁵ <http://www.iranfocus.com/french/modules/news/article.php?storyid=393>, Luc Chatel, *L'Iran, Al-Qaïda et... Dostoïevski*

reformat. Singura schimbare, susține filosoful iranian, poate veni din exterior. Europeanii și americanii au uitat de prea multă vreme Iranul. „Ei n-au realizat că revoluția islamică a servit de model mișcărilor teroriste actuale”¹⁶. Această afirmație acuză foarte grav Iranul. Revoluția iraniană a fost unul dintre evenimentele fundamentale de la sfârșitul secolului al XX-lea. Ea a schimbat configurația lumii, mai ales prin faptul că a inventat formele și instrumentele terorismului contemporan, făcând din religie o ideologie de luptă. Iranul este o țară mare, care are aproape aceeași influență în lumea musulmană ca și aceea pe care a avut-o Rusia în țările din Estul Europei, în timpul socialismului. Înainte de această revoluție, în Iran nu au fost niciodată guverne islamice. *Ideologizarea religiei* este cel mai grav eveniment petrecut în lumea musulmană. Islamiștii iranieni au preluat metodologia și sloganurile marxiste, identificându-se drept combatanți anti-occidentali și anti-imperialiști. S-au înființat tribunale revoluționare și s-a pus în operă o frază leninistă: Monarhia va fi aruncată în pubela istoriei. Unul dintre sloganurile acestei revoluții suna astfel: „Nici ca Estul, nici ca Vestul: o republică islamică”. S-a crezut că este vorba de o nouă spiritualitate politică, de o a treia cale, ce nu putea fi decât atractivă pentru unii dintre iranieni. Al-Qaeda nu este un fenomen islamic. Indivizii din această rețea, afirmă Darius Sayegan, par mai degrabă personaje din *Demonii* lui Dostoievski decât teroriștii ismaelieni ai secolului al XII-lea, ale căror acțiuni ucigașe aveau obiective foarte precise. Terorismul ismaelian nu era orb. Teroriștii din Al-Qaeda neagă totul, distrug totul, inclusiv valorile moderne, occidentale.

Este îngrijorător și ceea ce se petrece în India. În întreaga ei istorie, această țară nu a cunoscut niciodată un fundamentalism hindus. Hinduismul a fost dintotdeauna un imens evantai care integra tot felul de credințe. Astăzi, fundamentalismul hindus este un răspuns la fundamentalismul musulman, iar acest lucru este foarte periculos. Trebuie însă precizat că India nu este și nu a fost niciodată o țară care generează fundamentalism sau terorism. Este însă unul dintre locurile ideale pentru manifestarea fundamentalismului religios, tocmai pentru motivul că ea se prezintă ca o civilizație bazată încă pe caste și pe reguli neschimbate de mii de ani. Al-Qaeda nu pare să aibă un calendar fondat pe o strategie politică precisă, ci, dimpotrivă, pare a se baza pe un activism de tip oportunist, lovind în orice moment în care poate să o facă, pentru a crea teroare și a demonstra că toate intervențiile militare din Irak și Afghanistan nu au nici un efect¹⁷. Grupului Al-Qaeda, după 11 septembrie 2001, i se atribuie sau își atribuie o serie de

¹⁶ Ibidem

¹⁷ www.monde-diplomatique.fr, Olivier Roy, *Al-Qaïda, label ou organisation ?*

atentate și atacuri teroriste între care cele de la Madrid din martie 2004, acțiunile din Irak, desfășurate de Abu Musab Al-Zarkawi, a cărui locație se află la Falluja, atentatele din Bali (octombrie 2002), cele de la Casablanca, din mai 2003, de la Istanbul, din noiembrie 2003, cele din Arabia Saudită, din mai 2004 etc. Unii afirmă că, în ceea ce privește, Al-Qaeda, nu se cunoaște decât ceea ce se vede. În realitate, avem de-a face cu o organizație tentaculară, realizată cu mult înainte de 11 septembrie 2001, care dispune de un sistem de mesaje pe Internet, de personal numeros și de suficiente mijloace. Dacă ar fi așa, de ce nu acționează la scară mai mare? Este foarte posibil ca respectiva organizație să fi slăbit foarte mult, în urma numeroaselor lovituri primite. Oricum, în jurul ei, s-a țesut o legendă care depășește cu mult realitatea.

Olivier Roy împarte atentatele care se atribuie organizației Al-Qaeda în două categorii: internaționale și locale. Cele internaționale sunt efectuate de echipe internaționale care acționează oriunde în lume (New York, Washington, Madrid etc., dar și cele dejucate la Los Angeles, Paris, Strasbourg), iar cele locale aparțin unor echipe care acționează pe teritoriul propriu, de regulă, împotriva unor ținte occidentale (Casablanca, Bali, Istanbul). „Internaționaliștii“ sunt, după afirmațiile lui Olivier Roy, vechi combatanți din Afghanistan. Chiar și o parte dintre cei care acționează acum în Irak provin din acești vechi combatanți afgani. De altfel, însăși Al-Qaeda este fondată pe o asociație a vechilor combatanți din războaiele desfășurate în Afghanistan. După bombardarea Afghanistanului și plasarea forțelor americane și ale NATO, nucleul dur ale organizației nu s-a mai putut reînnoi. Foarte mulți din acești vechi luptători au fost uciși sau arestați. Acest nucleu se compune din militanții din Orientul Apropiat, chemați să lupte, începând cu 1980, împotriva sovieticilor. Ei au fost sprijiniți, în acea perioadă, de americani. Partea cea mai importantă a organizației Al-Qaeda se compune din două categorii de luptători: garda lui Ben Laden (unii dintre componenți urmându-l, de mulți ani) și tinerii sosiți de pretutindeni, îndeosebi între 1997 și 2001. Mulți dintre cei care l-au urmat pe Ben Laden în Yemen sau în Sudan au fost uciși sau arestați. Printre aceștia se află: șeicul Mohamed, Wadih El-Hage, Modamed Odeh, Abu Hafz Al-Masri (Mohamed Atef), Soleyman Abu Gayth, Abu Zubeyda etc. Ei au împărțit toți aceeași viață. Fiica lui Laden s-a căsătorit cu Mohamed Atef. Dintre toți, au mai rămas Ben Laden și Ayman Al-Zawahiri.

Tânăra gardă a apărut după 1992 și s-a dezvoltat, îndeosebi după 1996, când talibanii au preluat puterea în Afghanistan. În cea mai mare parte, cei care au alcătuit tânăra gardă s-au instruit în Occident, unii s-au căsătorit și chiar au primit cetățenia țărilor respective. A avut și are încă loc o întoarcere a acestora la izvoare, adică la sentimentul religios, dar pe poziții

fundamentaliste, și o radicalizare politică. Între aceștia, se situează și cei patru piloți. Olivier Roy subliniază că foarte puțini dintre cei care au comis atentate în Occident vin direct din țări musulmane (cu excepția celor care au participat la atentatele de la Istanbul din noiembrie 2003 și care provin din Turcia). Cei mai mulți fac parte din țările occidentale. Ei nu se vor mai întoarce niciodată în țările musulmane din care provin, unde se află familiile lor de origine. De exemplu, nici un terorist din Grupul Islamic Armat (GIA) nu s-a mai întors în Algeria. Ei sunt luptători pentru jihad, îndeosebi pentru jihadul periferic (Afghanistan, Bosnia, Cecenia), nu pentru Orientul Apropiat. După isprăvile săvârșite prin aceste locuri, s-au întors în Europa. Este o constatare foarte interesantă. De aici rezultă că nu țările musulmane generează terorism, ci o anumită categorie de musulmani deveniți militanți în Occident, care au beneficiat și beneficiază de avantajele democrațiilor occidentale și de sistemul de instruire de aici. Este un mod foarte curios prin care cei plecați de acasă și instruiți în Occident încearcă să-și ajute locurile sau ideile de origine.

Lui Ben Laden i s-a încredințat, probabil, prin 1997, controlul taberelor de instrucție ale arabilor din Afghanistan, mai puțin asupra celor ale uzbekilor și pakistanezilor. Cu alte cuvinte, orice terorist arab, care nu era uzbek sau pakistanez, se afla sub controlul lui Ben Laden.

O parte dintre tinerii care se instruiău în Afghanistan se duceau sau reveneau în Occident pentru a comite atentate, ceilalți rămâneau în Afghanistan pentru a lupta, împreună cu talibanii, împotriva lui Masaud. O parte dintre aceștia din urmă au fost arestați în Afghanistan și duși în lagărul de la Guantanamo, dar justiția occidentală întâmpină mari dificultăți în a le găsi altă vină, în afară de aceea de a fi făcut parte din tabăra talibanilor.

Rețeaua Al-Qaeda dispune de o anumită suplețe, care se fundamentează, pe de o parte, pe relațiile strânse, amicale, dintre camarazii de arme și, pe de altă parte, pe spiritul de corp care-i animă pe toți cei care fac parte din această organizație. Efectul de grup contează foarte mult aici. Întrucât sunt radicali, ei radicalizează și acest efect.

Approape tot ce ține de Al-Qaeda – stat major, nucleu dur, celule de bază, rețele transnaționale, lanț de comandă – se fundamentează pe relații personale, construite și probate atât în Afghanistan, cât și în alte locuri unde acționează împreună. Acest spirit este transmis în rețea, face parte din modul de viață al teroriștilor Al-Qaeda. Numai că, fiul lor din Afghanistan a fost distrus și, deocamdată, nu există un alt loc unde veteranii să se grupeze și să acționeze în siguranță. Mai mult, având în vedere cele de mai sus, poliția și numeroasele forțe care luptă împotriva terorismului au posibilitatea să-i depisteze pe toți acești „internaționaliști“ și să-i aresteze. Un alt fief nu este ușor de construit. Oriunde s-ar încerca a se constitui, el va fi lovit cu

precizie. Așadar, rețeaua Al-Qaeda este din zi în zi măcinată, lovită și distrusă printr-un *război de atriție* (de uzură) care nu le dă teroriștilor nici o posibilitate de a se regrupa, reconstitui, revitaliza. Este, poate, unul dintre puținele domenii unde americanii folosesc sau acceptă să fie folosită o strategie indirectă.

Pentru a ieși din acest impas, este posibil ca Al-Qaeda să recurgă la:

- lărgirea bazei de recrutare;
- folosirea unor alianțe cu alte grupări și rețele teroriste;
- sprijinirea pe grupările, organizațiile și rețelele locale;
- elaborarea unei politici și, corespunzător, a unei strategii pe termen mediu și lung, prin care să se folosească toate oportunitățile și toate predispozițiile celor care aderă la astfel de acțiuni;
- crearea unor mijloace de luptă performante sau, în orice caz, surprinzătoare;
- încercarea de a realiza sau obține arme de distrugere în masă sau unele componente ale acestora;
- căutarea unor locații în zone în care nu se permite lovirea lor, îndeosebi în țări care au un puternic terorism interior sau în zone de falii strategice, dar și în zone care nu pot fi bănuite, cum ar fi, spre exemplu, și România;
- crearea unui sistem de „locații itinerante“, folosindu-se mijloacele de comunicații moderne;
- trecerea la atacuri în cyberspațiu.

Dacă își definește cu claritate și precizie obiectivele politice (dacă elaborează o politică), Al Qaeda poate folosi, în viitorul apropiat, probabil, următoarele tipuri de strategii asociate acestora: strategii de diseminare și disimulare (strategii de stratageme); strategii de alianțe; strategii de banditism. Toate acestea sunt strategii asimetrice, care se află, deci în strânsă legătură cu vulnerabilitățile societății și civilizației pe care teroriștii o urăsc și vor să o atace pentru a o distruge sau pentru a o controla. Este însă posibil ca Al-Qaeda să dispară (ca realitate), rămânând doar un simbol. În acest caz, terorismul va cunoaște fie o recrudescență prin super-activarea rețelelor și organizațiilor locale, fie o cădere semnificativă, pe timp îndelungat. Este, de asemenea, posibil să apară noi forme, noi rețele și noi organizații teroriste, de cu totul alt tip, cum ar fi, spre exemplu, terorismul genetic, cel biologic și cyberterorismul. În același timp, neofundamentalistii (care nu sunt adepți ai jihadului), cum ar fi tabligii sau Jamaat al tabligh (societate de propagare a islamismului, prezentă în Arabia Saudită, în Maroc și în țările Oceanului Indian) și chiar Hib-ut-Tahrir vor trece, probabil, la acțiuni individuale. Dinamica organizațiilor, rețelelor și grupurilor teroriste este foarte mare și foarte ciudată. Atentatele de la Tașkent, din iulie 2004 ar

putea aparține Mișcării Islamice a Uzbekistanului, care a luptat împreună cu Al-Qaeda, în Afghanistan, împotriva americanilor, dar și dizidenților din Hizb-ut-Tahrir.

Veteranii Al-Qaeda (cei care au mai rămas în viață) pot constitui, la rândul lor, rețele și organizații care să renască spiritul Al-Qaeda și să-și fixeze modalități de acțiune proprii, care să necesite noi investigații din partea societății occidentale și noi situații conflictuale. Ceea ce se întâmplă acum în Irak reprezintă, pe de o parte, o lovitură foarte puternică primită de teroriști și, pe de altă parte, un exercițiu al acestora pentru campaniile viitoare. Oricum, teatrul de operații din Irak nu este și nu poate fi pe placul teroriștilor. Terorismul nu este atât de puternic încât să poată declanșa și întreține un *război de gherilă* pe termen lung. Comunitatea internațională controlează din ce în ce mai mult spațiile în care ar putea revigora organizațiile și rețelele teroriste și, de aceea, va fi foarte greu, pentru teroriști, să continue și să întrețină acest război. Este momentul în care lumea se coalescează împotriva terorismului și, probabil, acestuia nu-i vor mai rămâne prea multe șanse, în forma actuală de manifestare, dar nici nu va dispărea ușor. Încă mulți ani de acum înainte, el va constitui o amenințare dintre cele mai primejdioase la adresa securității cetățeanului și instituțiilor democratice.

2.4. Terorismul de falie

Fenomenul terorist de falie se definește pe o imensă marjă de efecte secundare care, în dinamica socială și internațională, au din ce în ce mai mult valoarea unei adevărate circumvoluții morale și sociale. În acest spațiu marginal, se construiesc, ingenios și perfid, centre vitale și strategii de distrugere a unor sisteme de valori, fie pentru a demonstra că există forțe distructive ce nu pot fi nici contracarate, nici egalate, fie pentru a înlocui aceste sisteme de valori cu opusul lor. Opusul nu este însă nici foarte clar, nici unitar, nici flexibil. El se prezintă ca un mozaic de ideologii, politici, religii, pasiuni, ranchiune și patologii și se exprimă prin acțiuni duse la limită. În general, aceste acțiuni vin nu doar din tabăra nemulțumiților, a opozanților la democrație și capitalism, la libertate și civilizație tehnologică și informațională, a psihopaților și degradaților sociali, ci și din cea a unor ideologii exclusiviste și intolerante, a inflexibilității, idolatriei, absurdului și cultului violenței. Fenomenul terorist are un sistem de cauze și determinări care vin, toate, din realitățile dramatice ale acestei lumi.

Terorismul se prezintă ca un fenomen extrem de complex, constând din manifestarea spectaculoasă a violenței, cu scopul de a atrage atenția, a înspăimânta, a chinui și a impune un anumit tip de comportament, uneori,

pur și simplu pentru a teroriza, printr-o gamă foarte diversificată de acțiuni-limită, în care omul este deopotrivă armă și victimă, călău și condamnat. Amenințările și riscurile de natură teroristă nu au limite. „Arma“ principală a terorismului este omul, în speță, omul disperat sau omul manipulat, adică adus în stare de disperare sau de răzbunare, dar și omul „demiurg“, omul pedepsitor, omul-călău, care se consideră destinat și predestinat a îndeplini o misiune supremă, a se sacrifica sau a sacrifica pe oricine pentru a duce la bun sfârșit o sarcină ce vine dintr-un spațiu considerat a fi sacru, dintr-o lume care-l domină și care are menirea de a o distruge cât mai repede și cât mai violent pe cea reală și, evident, de a o înlocui¹⁸. Iar acest lucru este posibil mai ales în acele zone unde există, de secole, limite greu de trecut, limitări acceptate sau impuse și falii.

Caracteristicile principale ale terorismului de falie¹⁹ nu diferă esențialmente de cele ale terorismului tradițional, din toate timpurile, dar sunt mult mai acute și mai presante. Ele rezultă din efectul de falie și se manifestă prin strategii și tactici din sfera asimetriei ingenioase, violente, crude, răzbunătoare, surprinzătoare și reci. Este posibil ca terorismul de falie, prin extensie, să afecteze, prin zona nistreană și prin cea a Mării Negre, și România.

¹⁸ Centrul de Studii Strategice de Securitate, TERORISMUL. DIMENSIUNE GEOPOLITICĂ ȘI GEOSTRATEGICĂ. RĂZBOIUL TERORIST, RĂZBOIUL ÎMPOTRIVA TERORISMULUI, Editura AISM, București, 2004, p. 18.

¹⁹ Terorismul de falie se prezintă, pe de o parte, ca fiind generat de zonele de falii, de rupturi categorice între interese și culturi (existente în mod real, produse sau induse), efectele lui manifestându-se însă pe toate continentele și în toate zonele, și, pe de altă parte, ca terorism specific acestor zone, provenind din ele și având efecte și dincolo de aceste zone, în lumea civilizată.

CAPITOLUL 3 SPECIFICUL ATACURILOR, CONTRAATACURILOR ȘI REAȚIILOR DE TIP TERORIST ÎN ZONELE DE INTERESE ALE NATO ȘI ALE ROMÂNIEI

În zonele de interes ale NATO și, implicit, ale României, terorismul se prezintă ca o amenințare asimetrică neclară și continuă. Zonele generatoare de terorism sunt considerate, în general, cele influențate de fundamentalismul islamic, separatiști și traficanți. Acestea se află nu numai pe coridorul islamic, ci și pe teritoriile care fac parte din arealul NATO sau în imediata vecinătate a acestora.

Între principalele caracteristici ale acestor acțiuni (atacuri, contraatacuri și reacții) se situează și următoarele:

- acțiunile teroriste din zona de interes a NATO și a României nu vizează, în mod nemijlocit, Alianța sau România, ci acele nuclee sau locuri în care se manifestă atitudini defavorabile fundamentalismului islamic și anumitor interese ale grupărilor agresive;
- reprezintă atacuri în sprijinul terorismului palestinian, kurd sau antiamerican;
- vizează, direct sau indirect, țările coaliției antiteroriste și pe cele care au forțe militare în Irak, în Afghanistan sau în Bosnia;
- sunt orientate împotriva acelor țări sau zone de interes ale țărilor care au, pe teritoriul lor, baze militare americane sau alte structuri de luptă împotriva terorismului;
- rețelele, organizațiile și grupurile teroriste nu doresc să provoace acțiuni NATO împotriva lor;
- sunt acțiuni punctiforme, cu obiective precise, desfășurate în spațiile și zonele vulnerabile.

Este posibil ca implicarea României în materializarea strategiei europene de construire a unui coridor de securitate european și de securizare a frontierelor est-europene să fie vizată de unele atacuri teroriste din zona nistreană, din cea a traficantilor sau chiar din falia strategică islamică.

3.1. Acțiuni teroriste în sistem și în rețea

Atât acțiunile teroriste de sistem, cât și cele de rețea sunt posibile și în zonele de interes pentru NATO, pentru Uniunea Europeană și, în consecință,

și pentru România. Acțiunile (reacțiile) teroriste de sistem își au ca suporturi reconfigurarea și reidentificarea sistemelor politice, ideologice, economice, sociale, informaționale și militare, în spațiul eurasiatic, după spargerea bipolarității. Din competiția pentru putere, pentru influență, pentru resurse și, evident, pentru o cât mai bună siguranță, declanșată atunci, s-a instalat o stare de haos din care încă nu s-a ieșit. În aceste condiții, s-au dezvoltat, îndeosebi în Asia Centrală, în Caucaz, în zona transnistreană, în cea balcanică și în cea a coridorului islamic, relațiile mafioate, economia subterană, crima și traficul de droguri, de ființe umane, migrația și bătaia pentru noi frontiere, care sunt generatoare de terorism criminal și identitar.

În aceste condiții, specificul principalelor acțiuni și reacții teroriste în sistem sau în rețea care pot afecta Alianța Nord-Atlantică și România s-ar putea referi la:

- intensificarea acțiunilor teroriste cu profil identitar împotriva autorității ruse în Caucazul de Nord și în Asia Centrală;
- recrudescența terorismului etnic și identitar și chiar a ostilităților tip gherilă în Nagorno-Karabah, în Cecenia, în Osetia de Nord, în Ingușetia și în alte spații caucaziene;
- acțiuni ale mafiei internaționale (îndeosebi rusești) în zona Caucazului, pentru crearea unei stări de haos în exploatarea și transportul petrolului caspian;
- acțiuni teroriste ale separatiștilor de la Tiraspol pentru menținerea unei stări de tensiune în zonă, care să asigure un minim de condiții de exercitare și menținere a influenței rusești în acest spațiu;
- acțiuni de destabilizare (și prin terorism) încurajate sau întreținute de diferite cercuri de interese politice și economice care urmăresc realizarea unor obiective punctuale care țin de câștiguri imense;
- acțiuni teroriste ale rețelelor de traficanți sau în sprijinul acestor rețele;
- acțiuni teroriste care pot avea ca obiectiv descurajarea procesului de extindere a NATO și UE;
- acțiuni ale unor cercuri care au tot interesul să provoace situații ce pot să influențeze parteneriatele NATO-Rusia și NATO-Ucraina și să diminueze rolul României, ca factor de stabilitate;
- acțiuni teroriste subversive sau în cyberspațiu prin care să mențină și să se întrețină, în acest spațiu, o zonă de ruptură, de falie strategică între Est și Vest, între Nord și Sud.

Asemenea acțiuni există și pe teritoriul României, îndeosebi sub forma unor operațiuni comerciale ilegale, a unor contrabande cu diverse produse și unor evaziuni fiscale. Poliția Română a identificat membrii ai unor organizații teroriste palestiniene, ai unor organizații fundamentaliste

islamice și ai unor organizații etnice separatiste. Sunt, de asemenea, prezente pe teritoriul României sisteme și rețele ale traficului de droguri, de armament și muniție, de explozivi, de monede false, de persoane etc. Acțiuni de acest fel au derulat organizațiile kurde, Hezbollahul, dar și alte organizații și rețele. Unele din fondurile obținute sunt scoase din țară, altele sunt folosite pentru întreținerea și crearea unor structuri care să faciliteze și să susțină terorismul din această zonă, îndeosebi în spațiul CSI, dar și în falia balcanică și în cea a Mării Negre. Unii dintre reprezentanții mafiei italiene sau ai unor rețele teroriste și-au creat în România acoperiri comerciale legale, sub paravanul cărora se acționează, deocamdată, pentru obținerea de fonduri, atât prin mijloace legale, cât și ilegale, economia subterană fiind evaluată, în țara noastră, ca reprezentând în jur de 40 % din PIB.

3.2. Acțiuni teroriste în mozaic

Există o mulțime de tipuri de acțiuni și reacții teroriste. Unele se desfășoară la lumina zilei, cum ar fi răpirea de persoane, deturnarea de avioane, atacul cu bombă, atacurile sinucigașe, distrugerea unor infrastructuri etc. Altele – și acestea par a fi cele mai subtile și cele mai periculoase – nu sunt percepute imediat, întrucât nu vizează neapărat distrugerea fizică a unui obiectiv, ci au alte scopuri, mult mai mari și mai perverse. Aceste tipuri de acțiuni – care se desfășoară totdeauna în mozaic și în sistem aleatoriu – vizează crearea, menținerea, întreținerea și amplificarea, pe întreaga planetă, a unui sentiment de frică, spaimă, neliniște și nesiguranță. Pentru aceasta, este nevoie, pe de o parte, de atacuri teroriste extrem de sângeroase, cum au fost cele din Statele Unite, de la 11 septembrie 2001 și cele de la Madrid de la 11 martie 2004 și, pe de altă parte, de unele „acțiuni teroriste de întreținere“, care se desfășoară de regulă în țările pe care terorismul le consideră ostile. Acțiunile teroriste locale nu fac parte din acest sistem dar pot fi folosite pentru realizarea scopurilor și obiectivelor de înfricoșare și panicare a comunităților umane, instituțiilor și sistemelor de protecție și pază. Acțiunile în mozaic creează premise pentru realizarea surprinderii strategice.

3.3. Evaluarea terorismului

Evaluarea terorismului este o activitate complexă și destul de dificilă, dar nu imposibilă. Deja există modalități de monitorizare și analiză a organizațiilor, rețelelor acțiunilor teroriste și de evaluare a capacității,

modului de operare și efectelor. Cum este și firesc, în evaluarea terorismului se folosesc indicatori de sistem, de stare și de dinamică, prin care poate fi monitorizat și evaluat acest fenomen.

Indicatori de sistem și de stare

Printre principalii indicatorii de sistem și de stare a sistemului ar putea fi considerați și următorii:

- numărul rețelelor, organizațiilor și grupărilor teroriste;
- eventualele structuri și distribuții ale acestor rețele, nodurile de rețea și alte elemente constitutive;
- locațiile organizațiilor și grupurilor teroriste;
- numărul membrilor permanenți și al membrilor temporari;
- distribuția geografică a acestora;
- profilul acestora;
- relațiile între ele, intercondiționările în ceea ce privește structurile și locațiile;
- infrastructuri ale rețelelor, organizațiilor și grupurilor teroriste;
- state, organizații și alte structuri care generează sau susțin rețelele și organizațiile teroriste;
- sisteme de pregătire a teroriștilor și locațiile acestora.

Indicatori de dinamică

Indicatorii de dinamică se referă la consistența, frecvența, intensitatea și efectele acțiunilor teroriste. Ele sunt numeroase, imprevizibile, de aceea, greu de inventariat și de evaluat. Cei mai importanți indicatori de dinamică ar putea fi:

- tipurile de acțiuni teroriste;
- amploarea acțiunilor teroriste;
- efectele acțiunilor teroriste;
- frecvența acțiunilor teroriste, repartizate pe organizații, rețele și zone geografice.

În funcție de acestea, se pot desprinde anumite concluzii și anumite tendințe, care evaluate în mod corespunzător, pot ajuta la stabilirea unor strategii și tactici antiteroriste și contrateroriste.

Metode posibile de prognozare a fenomenului terorist

Fenomenul terorist este extrem de dificil de prognozat. Ceea ce se știe cu precizie este că el există și se manifestă sub diferite forme. Dinamica

structurală și acțională a acestui fenomen este asemănătoare cu cea a fenomenelor meteorologice. Știm că se vor produce, dar nu când, unde și cum.

Metodele posibile de prognozare a fenomenului terorist trebuie să se bazeze pe un sistem de indicatori și de analiză a acestora, în primul rând, pentru stabilirea unor etaloane și, apoi, pentru încercarea de a prevedea unele elemente cu privire la acțiunile teroriste (locațiile aproximative, tipurile de atacuri, rețelele, organizațiile sau grupurile care le-ar putea efectua, motivația etc.). Cele mai utile metode ar putea fi: metoda comparației, metoda contrastelor, metoda evaluărilor succesive, metoda inductivă și metoda analizei prin contiguitate.

CAPITOLUL 4 STRATEGII DE COMBATERE A TERORISMULUI

4.1. Politici și strategii directe și indirecte

Strategiile de combatere a fenomenului terorist pun și trebuie să pună în operă numeroasele decizii politice luate în acest sens. Practic, după atacurile de la 11 septembrie 2001, nu există stat important, organizație internațională, alianță sau coaliție care să nu fi abordat, într-o formă sau alta, problema combaterii terorismului. Uniunea Europeană promovează un sistem multilateral eficace, bazat pe Charta Națiunilor Unite. O ordine internațională fundamentată pe state democratice, bine guvernate constituie garanția cea mai bună de securitate. Cu alte cuvinte, acest concept cere un sistem de strategii directe și indirecte prin care, realizându-se dezideratele politice ale unor guvernări democratice și ale unei politici internaționale bazată pe Charta ONU, se înfăptuiește, în mod indirect și o reducere la maximum a faliilor și zonelor care generează terorism.

Consiliul de Securitate al ONU a adoptat, la 8 octombrie 2004, o rezoluție – 1566 – de luptă împotriva terorismului²⁰. Nu este singura. Ea urmează rezoluției 1267, din 15 octombrie 1999, rezoluției 1373 din 28 septembrie 2001, rezoluției 1540 din 28 aprilie 2004 și altora. Consiliul de Securitate reafirmă că terorismul, sub toate formele și manifestările, *constituie una dintre cele mai grave amenințări contra păcii și securității internaționale*. El afectează dezvoltarea economică și socială a tuturor statelor, precum și stabilitatea și prosperitatea mondială.

Cele 12 puncte ale Rezoluției 1566 din 8 octombrie 2004 condamnă cu cea mai mare energie orice acte de terorism, cheamă toate statele să coopereze în lupta împotriva terorismului, să adopte, prin consens, proiectul *Convenției generale asupra terorismului internațional* și proiectul *Convenției internaționale pentru combaterea actelor terorismului nuclear*, în virtutea obligațiilor ce le revin prin dreptul internațional, amintind că nu există nici o circumstanță care să justifice adăpostirea sau finanțarea actelor de terorism. Se cere, de asemenea, organizațiilor internaționale, regionale și sub-regionale să concluzeze pentru combaterea acestui flagel, consolidând cooperarea cu ONU și îndeosebi cu *Comitetul împotriva terorismului*. Rezoluția fixează o mulțime de sarcini pentru acest comitet, îndeosebi în

²⁰ <http://www.diplomatie.gouv.fr/actu/bulletin.asp?liste=20041012>.

ceea ce privește concertarea eforturilor tuturor statelor, organizațiilor și organismelor internaționale în aplicarea rezoluției 1373 din 2001 referitoare la tăierea căilor de finanțare a terorismului.

În acest sens, s-a hotărât crearea unor grupuri de lucru, compuse din membrii Consiliului, care să examineze modul în care se îndeplinesc măsurile luate împotriva rețelei Al-Qaeda și altor organizații și rețele teroriste.

De problematica terorismului se preocupă și țările care fac parte din Comunitatea Statelor Independente. Pe 24 ianuarie 2005, la Moscova, a fost adoptat un plan de acțiune și de luptă împotriva terorismului pentru anul 2005. El este o continuare a unei cooperări de câțiva ani în acest domeniu între țările care alcătuiesc CSI. În cadrul operației preventive „Typon“, spre exemplu, a fost arestat unul dintre liderii organizației extremiste internaționale Hizb-ut-Tahrir, împotriva căruia fusese emis un mandat de arestare de către organele judiciare din Uzbekistan. În 2004, Ministerul de Interne al Rusiei căuta peste o sută de teroriști care acționau în Caucazul de Nord. Au fost declanșate, în cadrul CSI, operațiile „Nomazii“, „Căutarea“ și „Lanțul“, operații care se desfășoară cu regularitate la frontierele Rusiei, Ucrainei și Republicii Belarus. Rusia dispune de un *Fond Federal Integrat de Informații*, care conține date privind terorismul și criminalitatea, la care au acces și alte țări din CSI. Numai banca de date a unui singur birou dispune de peste 2.500 de dosare asupra persoanelor, grupurilor și organizațiilor care desfășoară activități teroriste. Acest plan, în virtutea experienței anterioare, are ca prioritate cooperarea dintre statele CSI în distrugerea filierelor de finanțare a teroriștilor. Operațiile speciale desfășurate de Rusia împreună cu Kazahstanul au dus la distrugerea unui grup criminal din Daghestan care alimenta cu fonduri rețelele teroriste din Caucazul de Nord pentru a-și procura armamentul și munițiile necesare.

După aprecierile experților organelor judiciare ruse, o mare parte din resursele financiare destinate finanțării organizațiilor teroriste sunt asigurate de activitatea grupurilor criminale etnice, iar cea mai mare parte a veniturilor criminale provin din traficul de stupefiante. Rusia este foarte interesată de o bună cooperare cu țările CSI în acest domeniu, întrucât unele dintre grupurile teroriste care acționează în această țară se infiltrează printre refugiați și muncitori sezonieri. Măsurile luate de Serviciul federal rus al migrațiilor au permis arestarea a 314 criminali împotriva cărora fuseseră emise mandate de arestare.

China a declarat, la rândul ei, că susține, ca și în trecut, lupta împotriva terorismului de orice fel²¹, întrucât ea însăși se consideră a fi

²¹ <http://by3fd.bay3.hotmail.msn.com/cgi-bin/getmsg?>

victimă a terorismului. Ea acționează, după declarațiile oficialităților de la Beijing, împreună cu comunitatea internațională, împotriva rețelelor și organizațiilor teroriste.

La 1 ianuarie 2005, în Germania, a intrat în vigoare o nouă lege asupra imigrării, care are în vedere realitățile concrete privind existența pe teritoriul german a unor posibile puncte sau filiere ale unor rețele teroriste. Pe baza acestei legi, landurile pregătesc deja, așa cum afirmă săptămânalul „Der Spiegel”²², expulzarea a sute de islamiști, considerați periculoși. În Germania, numărul islamiștilor predispuși la acte violente este în jur de 300. De acest lucru se ocupă Curtea Federală Administrativă. Este, de asemenea, facilitată, prin noua lege, expulzarea conducătorilor organizațiilor interzise, a simpatizanților terorismului și a „predicatorilor de ură”²².

Deciziile și acțiunile acestea sunt foarte importante, dar ele se cer aplicate și, deci, concretizate în acțiuni coerente și eficiente împotriva rețelelor și organizațiilor teroriste. De acest lucru se ocupă strategia. De aceea, strategiile de combatere a terorismului (care pun în aplicare decizii politice corespunzătoare) trebuie să definească clar forțele, mijloacele, sistemele de pregătire și de acțiune pentru combaterea terorismului de orice fel. Ele pot fi strategii directe, prin care se fixează forțele, mijloacele și modalitățile de lovire directă a bazelor și rețelelor teroriste, așa cum s-au petrecut lucrurile în Afghanistan, sau indirecte, prin care se vizează lichidarea surselor și resurselor materiale și financiare ale terorismului, eradicarea cauzelor și situațiilor care generează terorism.

4.2. Operații împotriva terorismului

Armatele împreună cu alte forțe participante la războiul împotriva terorismului desfășoară operații împotriva terorismului. Aceste operații sunt de un tip special și nu se aseamănă decât în mică măsură cu operațiile ofensive sau de apărare din războiul obișnuit și nici măcar cu operațiile speciale. Operațiile speciale împotriva terorismului se cer concepute în așa fel încât să răspundă prompt exigențelor noului tip de confruntare. Ele pot avea nivel strategic sau operativ și pot fi desfășurate de structuri militare aliate, de coaliții sau de grupări de forțe naționale. De asemenea, ele pot fi operații militare, operații militaro-civile, internaționale, regionale sau naționale. Ele pot preceda un război de tip clasic, se pot desfășura concomitent cu unele operații militare din teatre sau în situații post conflictuale. Fiind vorba de acțiuni împotriva terorismului, astfel de operații se pot desfășura oricând.

²² http://www.lalibre.be/article.phtml?id=10&subid=91&art_id=202806, *Vers l'expulsion d'islamistes*

Totuși, ele sunt momente distincte în cadrul războiului împotriva terorismului și se caracterizează prin:

- amplitudine variabilă;
- mare intensitate sau intensitate adecvată;
- caracter interarme și intercategoriale de forțe armate;
- caracter antiterorist, contraterorist, antiinfrațional, împotriva crimei organizate, rețelelor mafioate și traficante;
- caracter militar sau militar-civil;
- arie teritorială foarte mare;
- diversitate de acțiuni.

Forțele care participă la operațiile împotriva terorismului sunt sau ar putea fi următoarele:

- structuri de informații;
- armata;
- jandarmeria;
- poliția;
- structuri militare speciale de protecție și pază;
- alte structuri de forță (brigăzi și detașamente antiteroriste, structuri de protecție, de pază și ordine etc.);
- instituții private și ONG-uri etc.

Aceste structuri pot primi misiuni diferite, potrivit unor planuri dinainte stabilite și situațiilor concrete. Oricum, strategiile de combatere a terorismului trebuie să fie flexibile și ușor adaptabile situațiilor concrete. Cele mai dificile misiuni revin structurilor de informații. Ele au obligația să țină mereu sub supraveghere fenomenul terorist și să ofere suficiente date decidenților politici și celor militari pentru a fi în măsură să ia cele mai corecte hotărâri. Armatele nu sunt forțe destinate războiului împotriva terorismului. Menirea lor este cu totul alta. Dar ele nu pot să nu fie întreținute în acest tip de război. Totuși, în afara forțelor speciale și a senzorilor de informație, ele nu au structuri capabile să acționeze simetric cu rețelele și grupările teroriste. Rămâne de văzut dacă, în viitor, își vor crea astfel de structuri speciale, implicându-se total în combaterea terorismului, sau vor acționa potrivit specificului lor.

Armatele pot participa la operațiile speciale împotriva terorismului în calitate de forțe principale (care organizează și conduc astfel de operații) sau în calitate de forțe de izbire, de distrugere a centrelor de greutate ale structurilor și rețelelor teroriste.

Această dublă ipostază presupune:

a) În calitate de forțe principale care organizează, conduc și desfășoară operații de acest tip, armatele pot îndeplini, potrivit obiectivelor și scopurilor fixate de decidentul politic, următoarele misiuni:

- detectarea, prin grila senzorilor de informație și prin forțele speciale, a centrelor și bazelor de antrenament ale organizațiilor și rețelelor teroriste;

- lovirea, prin mijloace militare, îndeosebi cu aviația și forțele speciale, a centrelor vitale, a bazelor de antrenament, a depozitelor și infrastructurilor teroriste din zonele de falie și de oriunde s-ar afla ele, pe măsură ce acestea sunt descoperite și identificate și se obține acceptul țării sau țărilor în care se află acestea²³, de cele mai multe ori în cooperare cu forțele armate ale țărilor respective;

- declanșarea războiului (luptei armate) împotriva țărilor și regimurilor politice care practică, adăpostesc, finanțează și susțin acțiunile teroriste;

- participarea la operații de căutare și distrugere a rețelelor și bazelor teroriste din zonele de falie;

- desfășurarea unor operații speciale împotriva terorismului.

În calitate de forțe de izbire, de distrugere a centrelor de greutate ale structurilor și rețelelor teroriste:

- lovirea centrelor de greutate ale rețelelor și organizațiilor teroriste;

- participarea cu forțe speciale la căutarea și distrugerea grupărilor și rețelelor teroriste.

Această a doua misiune poate fi particularizată astfel:

- căutarea și distrugerea, de către vânătorii de munte, cercetași, infanterie marină, mijloace de cercetare și lovire aeriană, aeronavală sau aeroterestră etc. a bazelor și locurilor de ascundere a grupărilor și rețelelor teroriste în munți, în lagune, în insule, pe mare, pe fluvii și râuri interioare etc.;

- sprijinirea logistică și tehnic-informațională a altor structuri specializate în combaterea terorismului.

²³ Dacă nu se obține acest accept, rezultă că țările respective adăpostesc și susțin rețele teroriste și pot fi considerate ca inamice și atacate prin mijloace militare (Afghanistan, Irak), întrucât, la ora actuală, există un război terorist și un război împotriva terorismului.

CAPITOLUL 5 ROLUL ROMÂNIEI, CA MEMBRU NATO, ÎN COMBATEREA TERORISMULUI

Principalele *pericole și chiar amenințări* la adresa României se înscriu în sistemul general de pericole și amenințări la adresa NATO și Uniunii Europene. Specificul acestora, pentru România, constă în modalitățile concrete de concepere și desfășurare a unor activități și acțiuni teroriste sau în sprijinul unor rețele, organizații și grupuri teroriste. În acest sens, printre cele mai probabile activități și acțiuni de acest gen ar putea fi și următoarele:

a) În sprijinul acțiunilor teroriste:

- realizarea unor surse și rețele de finanțare a terorismului;

- constituirea unor baze sau a unor elemente de infrastructură (depozite, ascunzători, locuri conspirative etc.);

- realizarea unor centre de instruire limitată (specifică) a unor teroriști sau echipe (grupuri) teroriste, îndeosebi în domeniul folosirii mijloacelor chimice și biologice;

- constituirea unor noduri de rețea, sisteme de tranzit sau puncte de plecare în pregătirea unor acțiuni teroriste în zonă sau în unele țări din Occident;

- pregătirea unor locuri de regroupare a teroriștilor după desfășurarea unor acțiuni în zonă;

- realizarea unor centre sau locuri de recrutare a unor teroriști din rândul arabilor și musulmanilor aflați la studii sau la alte activități în România, dar și din rândul românilor;

- folosirea în aceste scopuri a personalului român calificat și, dintr-un motiv sau altul, disponibilizat;

- activități de spionaj în favoarea rețelelor și organizațiilor teroriste.

b) Împotriva unor personalități din afara teritoriului României:

- atacuri împotriva unor personalități îndeosebi americane și britanice aflate pe teritoriul României;

- atacuri asupra ambasadelor străine;

- atacuri asupra turiștilor americani, britanici, evrei, ruși și a altor grupuri de turiști aflați în România sau în tranzit pe teritoriul românesc;

- atacuri asupra unor obiective economice străine construite pe teritoriul românesc.

c) Împotriva românilor:

În virtutea unor bune relații cu lumea arabă, este posibil ca, în perioada următoare, să nu avem de-a face cu atacuri special îndreptate împotriva românilor. Sunt totuși posibile și astfel de atacuri, datorită participării României la coaliția antiteroristă, parteneriatului strategic cu americanii și relațiilor foarte bune cu țări pe care fundamentalistii le consideră inamice.

Dintre acțiunile teroriste împotriva românilor cele mai probabile ar putea fi și următoarele:

- atacuri împotriva militarilor români din Irak și Afghanistan;
- atacuri asupra unor obiective românești (economice, culturale, diplomatice etc.) din străinătate;
- atacuri asupra comunităților românești aflate la muncă în străinătate;
- atacuri asupra unor obiective economice, politice, culturale de pe teritoriul național;
- atacuri cu bombă sau cu alte mijloace asupra unor locuri publice etc.

Întrucât este direct angajată în combaterea fenomenului terorist, România trebuie să aibă în vedere, probabil, și o intensificare a unor activități și acțiuni teroriste sau în sprijinul terorismului care o pot afecta direct sau indirect.

5.1. Rolul și locul României în cadrul coaliției împotriva terorismului

Noua strategie de combatere a terorismului adoptată de NATO și cea a Uniunii Europene implică, și pentru România, responsabilități deosebite. Acestea vizează atât protecția țării și a intereselor în România ale NATO și Uniunii Europene, cât și acțiunea efectivă a țării noastre în cadrul coaliției antiteroriste. Țara noastră poate participa la acțiunile pentru combaterea terorismului pe toate palierele strategice, operative și tactice și prin toate mijloacele adecvate. Combaterea criminalității economice și sociale, lichidarea corupției, reducerea infracționalității, crearea unui mediu de afaceri sigur și bine protejat (prin lege, dar și prin acțiuni specifice), distrugerea rețelelor de traficanți și securizarea frontierelor sunt doar câteva dintre măsurile absolut necesare pentru dezactivarea unui mediu favorabil terorismului. La 15 aprilie 2004, Consiliul Suprem de Apărare a Țării a aprobat *Sistemul național de alertă teroristă*, propus de Serviciul Român de Informații, ca mijloc adecvat de prevenire, descurajare și combatere a acțiunilor de pregătire și desfășurare a unor eventuale atentate pe teritoriul României²⁴. El cuprinde, în ordinea crescătoare, 5 grade de alertă (1 – verde;

²⁴ <http://www.sri.ro/>, *Sistemul național de alertă teroristă*

2 – albastru; 3 – galben; 4 – portocaliu; 5 – roșu) și se referă la pericolele unor atentate, în funcție de informațiile deținute.

SISTEMUL NAȚIONAL DE ALERTĂ TERORISTĂ	
	CRITIC (roșu) - Informațiile disponibile și evenimentele recente evidențiază că există un risc iminent de producere a unor atentate.
	RIDICAT (portocaliu) - Informațiile disponibile și evenimentele recente evidențiază că există un risc semnificativ de producere a unor atentate teroriste și se estimează că un atentat este probabil.
	MODERAT (galben) - Informațiile disponibile și evenimentele recente evidențiază că există un risc general de producere a unor atentate teroriste și se estimează că un atentat este posibil.
	PRECAUT (albastru) - Informațiile disponibile și evenimentele recente estimează existența unui risc scăzut de producere a unui atentat terorist.
	SCĂZUT (verde) - Informațiile disponibile și evenimentele recente estimează că un atentat este puțin probabil.

Sursa: S.R.I. - Autoritatea Națională în materie antiteroristă

Pentru combaterea terorismului, SRI, care reprezintă Autoritatea Națională în materie antiteroristă, a pus în funcțiune *Departamentul pentru Prevenirea și Combaterea Terorismului*, care răspunde de planificarea, organizarea și executarea, într-o concepție unitară, a activităților de prevenire, descoperire, neutralizare și anihilare a acțiunilor teroriste pe teritoriul României. Strategia acestui departament urmărește completarea și reșezarea direcțiilor tactice, necesare protejării eficiente a teritoriului național față de noile manifestări ale fenomenului terorist prin promovarea, potrivit competențelor asumate, a unei concepții integrate la nivel național, pe de o parte, și pe linia cooperării externe, pe de altă parte, pentru combaterea oricărei forme de terorism, cu precădere a terorismului fundamentalist-islamic, a celui religios și separatist, a bioterorismului, urmărind prevenirea producerii pe teritoriul său de acte teroriste, a constituirii bazelor logistice și a filialelor unor organizații extremist-teroriste cu reprezentare internațională. De asemenea, angrenarea țării noastre pe linia descurajării statelor care sprijină sau sponsorizează terorismul implică demersuri susținute de valorizare a prevenției în lupta antiteroristă, precum și a

redimensionării performante a activității specifice în domeniu, pe linia contracarării surselor de alimentare și întreținere a fenomenului terorist.²⁵

România participă nemijlocit la acțiunile de gestionare a crizelor și de combatere a terorismului cu forțe ale armatei, jandarmeriei și de poliție, în teatrele de operații active, dar și cu servicii și structuri specializate.

5.2. Rolul și locul instituției militare în combaterea terorismului

Chiar dacă funcția principală a instituției militare nu este să lupte împotriva terorismului, în condițiile actuale, cvasitotalitatea armatelor din lume se implică în mod direct în gestionarea și combaterea acestui fenomen. Așa cum se arată în Comunicatul cu privire la summit-ul de la Istanbul, lupta împotriva terorismului va continua să fie multiformă și globală și se va desfășura prin mijloace politice, diplomatice, economice și, la nevoie, militare.²⁶

„Apărarea împotriva terorismului cuprinde o serie de activități desfășurate de forțele militare ale NATO, pe baza deciziei Consiliului Atlanticului de Nord, cu scopul de a evita și dezorganiza atacurile sau amenințările teroriste conduse din exterior contra populației, teritoriului, infrastructurii și forțelor oricărui stat membru, pentru a se apăra și a se proteja împotriva acestora, inclusiv prin luarea unor măsuri împotriva teroriștilor și celor care-i adăpostesc.”²⁷ De aici rezultă foarte clar orizontul de acțiune și misiunile care revin forțelor armate în combaterea terorismului.

Prin structurile și funcțiunile sale, Armata României răspunde prompt acestor cerințe, fiind prezentă în teatrele de operații și pregătindu-se în mod concret pentru îndeplinirea unei game diversificate de misiuni împotriva terorismului. Aceste cerințe și exigențe se regăsesc în doctrinele de luptă ale categoriilor de forțe, precum și într-o doctrină specială cu privire la combaterea terorismului.

²⁵ Ibidem.

²⁶ <http://www.nato.int/docu/pr/2004/p04-096f.htm>, *Communiqué du Sommet d'Istanbul*, publicat de șefii de state și de guverne participanți la reuniunea Consiliului Atlanticului de Nord, ținută la Istanbul la 28 iunie 2004.

²⁷ Ibidem.

CONCLUZII ȘI PROPUNERI

1. Amenințările teroriste sunt de mare actualitate. În următorul deceniu, ele nu vor dispărea, ci, dimpotrivă, este posibil să se diversifice și să se amplifice. Atacurile teroriste sunt și vor fi și în continuare atipice, lipsite de orice moralitate și în afara oricăror reguli ale păcii și războiului. Ele vor viza tot ceea ce este vulnerabil – state, guverne, instituții publice, organizații internaționale, aglomerări urbane și locuri publice, infrastructuri, rețele de comunicații, rețele Internet și, mai ales, oameni, inclusiv bătrâni și copii, întrucât unul dintre obiectivele cele mai importante ale terorismului este să creeze oroare, indignare, dezgust, panică, nesiguranță și frică.

2. Cu cât civilizația progresează, cu atât terorismul devine mai abject și mai înfricoșător. Terorismul nu este pur și simplu o trecere la limită, nici un exces al notei de nemulțumire și al spiritului protestatar. El se prezintă ca o patologie gravă, ca o boală cronică a omenirii, care se accentuează și se complică din ce în ce mai mult. De aceea, lupta împotriva lui nu este și nu poate fi ușoară. Și aceasta nu neapărat pentru că teroriștii ar fi foarte puternici, ci pentru că ei sunt lipsiți de orice logică și de orice filozofie. Combaterea terorismului nu poate ieși însă din legile și obiceiurile războiului și ale luptei armate și, de aceea, dificultățile unei astfel de confruntări vor fi totdeauna foarte mari.

3. Terorismul constituie o amenințare din ce în ce mai pronunțată la adresa păcii și securității, a ființei umane, a valorilor și a civilizației. Această amenințare este direct proporțională cu vulnerabilitățile societății moderne și evoluează pe măsură ce faliile se adâncesc, conflictele se amplifică și crizele se înmulțesc.

4. România este supusă amenințărilor de tip terorist din cel puțin trei perspective: ca membră a Alianței Nord-Atlantice și viitoare componentă a Uniunii Europene, deci ca parte a civilizației de tip occidental împotriva căreia sunt orientate o parte dintre atacurile teroriste și îndeosebi cele ale fundamentalismului islamic; ca țară situată în vecinătatea faliei strategice musulmane, în zona Mării Negre și în cea a Balcanilor, nu departe de zona caucaziană și de cea a Orientului Apropiat; ca participantă directă la războiul declanșat împotriva terorismului, în cadrul coaliției antiteroriste, conduse de Statele Unite.

5. Este posibil ca România să prezinte un interes deosebit pentru anumite rețele, organizații și grupări teroriste, în sensul că, pe teritoriul acesteia, dată fiind o anumită structură a firmelor arabe și o prezență discretă

și elevată, dar suficient de dispersată, a comunității musulmane, s-ar putea încerca să se constituie anumite elemente de rețea, de infrastructură, de logistică și chiar unele baze discrete de plecare la atac sau de instruire și de recuperare a teroriștilor, echipelor și unor mici grupuri.

7. Se cer identificate, analizate și evaluate toate realitățile și posibilitățile apariției, întreținerii și dezvoltării unor rețele, noduri de rețea, elemente de infrastructură, premise ale unor acțiuni sau oricare alte surse de generare, susținere, finanțare sau protecție a terorismului, sub toate formele sale, inclusiv a celor CBRN.

7. Perspectiva evoluției fenomenului terorist în spațiul de interes pentru România trebuie să facă obiectul unor evaluări strategice pe măsură, cu implicații în constituirea și modernizarea forței și în colaborarea dintre toate structurile militare interne, în consonanță cu cele ale Alianței Nord-Atlantice și cu cele ale Uniunii Europene, astfel încât să fie găsite și aplicate la timp cele mai potrivite formule pentru descoperirea și combaterea rețelelor teroriste și prevenirea unor atacuri din partea acestora.

8. Cercetarea științifică din principalele structuri de apărare, ordine publică și siguranță națională, împreună cu factorii abilitați, potrivit exigențelor și cerințelor strategiei NATO de combatere a terorismului, prevederilor Strategiei europene de securitate și strategiei naționale de combatere a terorismului, să elaboreze un sistem de criterii și indicatori de evaluare a riscurilor, pericolelor și amenințărilor teroriste, astfel încât să fie sesizate din timp și prevenite orice fel de atacuri teroriste la adresa României și Alianței, pe teritoriul țării noastre, în zona Mării Negre și în proximitatea frontierelor naționale.

EDITURA UNIVERSITĂȚII NAȚIONALE DE APĂRARE

Redactor: CORINA VLADU
Tehnoredactor: MIRELA ATANASIU

Bun de tipar: 02. 03. 2005

Hârtie: A3
Coli de tipar: 3

Format: A5
Coli editură: 1,5

Lucrarea conține 48 de pagini
Tipografia Universității Naționale de Apărare

CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ȘI SECURITATE

Șoseaua Pandurilor, nr. 68-72, sector 5, București

Telefon: (021) 410.52.20

Fax: (021) 410.03.64

B.272/05/341

C 223/2005